EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

مصطلح الحديث

Muṣṭalaḥ al-ḥadīth

TERMINOLOGIA HADITHULUI

Muḥammad ibn Ṣāliḥ
al-ʿUthaymīn

INSTITUTUL TAWHID
tawhid.ro

Muḥammad ibn Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn

Terminologia hadithului

مصطلح الحديث

Muṣṭalaḥ al-ḥadīth

Traducere: Institutul Tawhid

Institutul Tawhid
România · 2026

Titlul original: مصطلح الحديث
Ediția I
Traducerea în limba română: Institutul Tawhid. Distribuție gratuită.
Textul arab al citatelor coranice: Tanzil Project (https://tanzil.net), Uthmani 1.1, licență CC BY 3.0.
Ediția-sursă: Maktabat al-ʿIlm, Cairo, ediția I, 1415 H/1994.
Institutul Tawhid · https://www.tawhid.ro

Cuprins

Partea întâi 1
Terminologia hadithului: definiție și folos 1
Hadith, khabar, athar și hadith qudsī 1
Felurile relatării după căile prin care ne-a fost transmisă 2
Mutawātir 2
Relatările āḥād 4
Explicarea definiției lui ṣaḥīḥ li-dhātihi 9
Continuitatea lanțului de transmitere 9
Abaterea — shudhūdh 10
Defectul care afectează validitatea — al-ʿillah al-qādiḥah 11
Reunirea calificativelor ṣaḥīḥ și ḥasan în același hadith 13
Relatarea cu lanț întrerupt 13
Tadlīs — disimularea în transmitere 15
Muḍṭarib — relatarea cu variante ireconciliabile 16
Idrāj — inserarea în textul hadithului 19
Adăugirile în hadith 21
Prescurtarea hadithului 22
Relatarea hadithului prin sens 26
Mawḍūʿ — hadithul fabricat 28
Jarḥ și taʿdīl — critica și validarea transmițătorilor 33
Jarḥ — critica transmițătorului 33
Taʿdīl — validarea transmițătorului 35
Contradicția dintre jarḥ și taʿdīl 36
Partea a doua 38
Felurile relatării potrivit celui căruia îi este atribuită 38
Companionul 44
Mukhaḍram 48
Tābiʿī 48
Isnād — lanțul transmiterii 49
Musalsal — transmiterea cu o însușire repetată 52
Primirea hadithului și transmiterea lui 53
Primirea hadithului — taḥammul 53
Transmiterea hadithului — adāʾ 55

Scrierea hadithului 56
Consemnarea hadithului 63
Metodele alcătuirii culegerilor de hadith 64
Cele șase culegeri de bază 65
Ṣaḥīḥ al-Bukhārī 65
Al-Bukhārī 66
Ṣaḥīḥ Muslim 67
Muslim 68
Două precizări 69
Sunan al-Nasāʾī 70
Al-Nasāʾī 71
Sunan Abī Dāwūd 71
Abū Dāwūd 72
Sunan al-Tirmidhī 72
Al-Tirmidhī 74
Sunan Ibn Mājah 74
Ibn Mājah 75
Musnad-ul imamului Aḥmad 75
Părerile învățaților despre hadithurile din Musnad 76
Aḥmad ibn Ḥanbal 77
Conduita învățatului și a celui care învață 78
Regulile comune 79
Regulile proprii celui care predă 81
Regulile proprii celui care învață 82
Glosar 84
Bibliografie 86
Indice 87

Prefața autorului

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

În numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător.

Lauda Îi aparține lui Allah. Îl lăudăm, Îi cerem ajutorul și iertarea și ne căim înaintea Lui. Căutăm adăpost la Allah de răul sufletelor noastre și de relele faptelor noastre. Pe cel pe care Allah îl călăuzește nimeni nu îl poate rătăci, iar pe cel pe care El îl lasă în rătăcire nimeni nu îl poate călăuzi. Mărturisesc că nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah, Unicul, Care nu are asociat, și mărturisesc că Muḥammad este robul și Trimisul Său. Binecuvântările și pacea lui Allah să fie asupra lui, a familiei, a Companionilor săi și a celor care îi urmează cu bine până în Ziua Judecății.

În cele ce urmează: Allah l-a trimis pe Muḥammad, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, cu îndrumarea și religia adevărului, ca să o facă biruitoare asupra tuturor religiilor. I-a pogorât Cartea și Înțelepciunea — Cartea este Coranul, iar Înțelepciunea este Sunna — pentru a le lămuri oamenilor ceea ce le-a fost pogorât, astfel încât să chibzuiască, să fie călăuziți și să izbândească.

Cartea și Sunna sunt cele două temelii prin care a fost stabilită dovada lui Allah față de robii Săi. Pe ele se întemeiază judecățile de credință și cele practice, atât prin afirmare, cât și prin negare.

Cel care argumentează prin Coran are de făcut o singură cercetare: felul în care textul dovedește judecata. Nu trebuie să cerceteze lanțul transmiterii sale, fiindcă autenticitatea lui este certă, prin transmitere mutawātir atât ca formulare, cât și ca sens:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا ٱلذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ﴾

„Noi am pogorât Pomenirea și Noi suntem cei care o păzesc."
Coran · al-Ḥijr 15:9

Cel care argumentează prin Sunna are de făcut două cercetări:

Prima: autenticitatea atribuirii sale Profetului, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, deoarece nu tot ceea ce îi este atribuit este autentic.

A doua: felul în care textul dovedește judecata.

Pentru prima cercetare a fost nevoie să se stabilească principii și reguli prin care să se deosebească ceea ce se acceptă de ceea ce se respinge din cele atribuite Profetului, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui. Învățații — Allah să aibă milă de ei — s-au ocupat de aceasta și au numit această disciplină *«terminologia hadithului»*.

Am alcătuit despre ea o carte de întindere medie, care cuprinde lucrurile importante ale acestei discipline, potrivit programei stabilite.

Programa este cea pentru primul și al doilea an ai ciclului secundar din institutele de studii religioase. Am numit cartea *«Terminologia hadithului»* și am împărțit-o în două părți: prima cuprinde materia primului an, iar a doua materia celui de-al doilea an.

Îl rog pe Allah să facă această lucrare sinceră, numai pentru Fața Sa, potrivită mulțumirii Sale și folositoare robilor Săi. El este Darnic, Generos.

Partea întâi

Terminologia hadithului: definiție și folos

a. Terminologia hadithului este știința prin care se cunoaște starea transmițătorului și a relatării din perspectiva acceptării și respingerii.

b. Folosul ei este cunoașterea transmițătorilor și a relatărilor care sunt acceptate și a celor care sunt respinse.

Hadith, khabar, athar și hadith qudsī

Hadith: ceea ce este atribuit Profetului, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, ca vorbă, faptă, aprobare ori însușire.

Khabar: are înțelesul hadithului, potrivit definiției precedente. S-a spus și că desemnează ceea ce este atribuit atât Profetului, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, cât și altuia, fiind astfel mai general și mai cuprinzător decât hadithul.

Athar: ceea ce este atribuit unui Companion sau unui tābiʿī. Poate desemna și ceea ce este atribuit Profetului, dacă se precizează aceasta, spunându-se: *«În athar-ul relatat de la Profet, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui.»*

Hadith qudsī: ceea ce Profetul, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, a relatat de la Domnul său Preaînalt. Se mai numește și hadith rabbānī ori hadith ilāhī.

Un exemplu sunt cuvintele Profetului, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, în ceea ce relatează de la Domnul său Preaînalt, Care a spus:

أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ حِينَ يَذْكُرُنِي، فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي، وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَإٍ ذَكَرْتُهُ فِي مَلَإٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ

„Eu sunt potrivit cu ceea ce robul Meu crede despre Mine și sunt cu el când Mă pomenește. Dacă Mă pomenește în sinea sa, îl pomenesc în Sinea Mea; dacă Mă pomenește într-o adunare, îl pomenesc într-o adunare mai bună decât a lor."

Rangul hadithului qudsī este între Coran și hadithul profetic. Coranul cel Nobil Îi este atribuit lui Allah Preaînaltul atât ca formulare, cât și ca sens. Hadithul profetic îi este atribuit Profetului, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, atât ca formulare, cât și ca sens. Hadithul qudsī Îi este atribuit lui Allah Preaînaltul ca sens, nu ca formulare. De aceea, simpla rostire a cuvintelor sale nu este un act de adorare precum recitarea Coranului, el nu se recită în rugăciune și nu constituie provocarea adresată oamenilor de a-i egala formularea.

Hadithul qudsī nu este transmis prin tawātur asemenea Coranului: printre relatările sale sunt autentice, slabe și fabricate.

Felurile relatării după căile prin care ne-a fost transmisă

După căile prin care ne-a fost transmisă, relatarea se împarte în două: mutawātir și āḥād.

Mutawātir

a. Definiția: ceea ce a fost relatat de un grup pentru care, în mod obișnuit, este imposibil să se fi înțeles asupra unei minciuni, relatarea lor întemeindu-se pe ceva perceput prin simțuri.

b. Se împarte în două: mutawātir ca formulare și sens și mutawātir numai ca sens.
Mutawātir ca formulare și sens este ceea ce transmițătorii au relatat în aceeași formulare și cu același sens. Un exemplu sunt cuvintele Profetului, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui:

مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ

„Cine minte despre mine cu intenție să își pregătească locul în Foc."

L-au relatat de la Profet, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, mai mult de șaizeci de Companioni, între care cei zece cărora li s-a vestit Paradisul, iar de la aceștia l-au relatat numeroși oameni.
Mutawātir ca sens este ceea ce transmițătorii au relatat cu un sens general comun, fiecare hadith având totodată propriul său sens particular. Exemple sunt hadithurile despre mijlocire și despre ștergerea peste încălțămintea din piele. Cineva a versificat câteva exemple:

مِمَّا تَوَاتَرَ حَدِيثُ مَنْ كَذَبْ
وَمَنْ بَنَى لِلَّهِ بَيْتًا وَاحْتَسَبْ
وَرُؤْيَةٌ شَفَاعَةٌ وَالْحَوْضُ
وَمَسْحُ خُفَّيْنِ وَهَذِي بَعْضُ

Dintre cele mutawātir sunt hadithul «Cine minte»,
«Cine Îi zidește lui Allah o casă, căutând răsplata»,
vederea, mijlocirea, Bazinul
și ștergerea peste încălțămintea din piele — acestea sunt câteva.

c. Ambele feluri de mutawātir aduc două lucruri: întâi, cunoașterea certă a validității atribuirii relatării celui de la care a fost transmisă; al doilea, aplicarea celor indicate de ea, prin recunoașterea adevărului ei dacă este o informație și prin punerea ei în practică dacă este o cerință.

Relatările āḥād

a. Definiție: ceea ce nu este mutawātir.

b. După căile de transmitere, se împart în trei: mashhūr, ʿazīz și gharīb.

1. Mashhūr este ceea ce a fost relatat de trei sau mai mulți transmițători, fără să atingă gradul tawātur-ului. Un exemplu sunt cuvintele Profetului, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui:

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

„Musulmanul este cel de a cărui limbă și mână musulmanii sunt feriți."

2. ʿAzīz este ceea ce a fost relatat numai de doi transmițători. Un exemplu sunt cuvintele sale:

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَلَدِهِ وَوَالِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

„Niciunul dintre voi nu crede până când nu îi sunt mai iubit decât copilul său, părintele său și toți oamenii."

3. Gharīb este ceea ce a fost relatat numai de un singur transmițător. Un exemplu sunt cuvintele sale:

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى

„Faptele sunt după intenții și fiecare om va avea ceea ce a intenționat."

Acesta este hadithul cunoscut. De la Profet, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, nu l-a relatat decât ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb — Allah să fie mulțumit de el —; de la ʿUmar, numai ʿAlqamah ibn Abī Waqqāṣ; de la ʿAlqamah, numai Muḥammad ibn Ibrāhīm al-Taymī; iar de la Muḥammad, numai Yaḥyā ibn Saʿīd al-Anṣārī. Cei trei transmițători de după ʿUmar sunt dintre tābiʿīn.

Apoi numeroși oameni l-au relatat de la Yaḥyā.

c. După rang, relatările āḥād se împart în cinci: ṣaḥīḥ li-dhātihi, ṣaḥīḥ li-ghayrihi, ḥasan li-dhātihi, ḥasan li-ghayrihi și ḍaʿīf.

1. Ṣaḥīḥ li-dhātihi: ceea ce a fost relatat de un transmițător integru și deplin precis, printr-un lanț neîntrerupt, fără abatere de la relatarea mai puternică și fără un defect care îi afectează validitatea. Un exemplu sunt cuvintele Profetului, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui:

مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ

„Celuia căruia Allah îi dorește binele îi dă înțelegere în religie."

El a fost relatat de al-Bukhārī și Muslim. Autenticitatea hadithului se cunoaște prin trei mijloace:

Primul: se găsește într-o culegere al cărei autor s-a angajat să includă numai relatări autentice, dacă judecata autorului în privința autentificării este una de încredere, precum cele două Ṣaḥīḥ ale lui al-Bukhārī și Muslim.

Al doilea: un imam pe a cărui judecată de autentificare se poate conta îl declară explicit autentic, fără ca acel imam să fie cunoscut pentru îngăduință excesivă în această privință.

Al treilea: sunt cercetați transmițătorii și felul în care relatarea a fost transmisă. Dacă sunt îndeplinite condițiile autenticității, este judecată drept autentică.

2. Ṣaḥīḥ li-ghayrihi: relatarea ḥasan li-dhātihi ale cărei căi de transmitere sunt mai multe. Un exemplu este relatarea lui ʿAbd Allāh ibn ʿAmr ibn al-ʿĀṣ — Allah să fie mulțumit de ei — despre porunca Profetului, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, de a pregăti o oaste, când cămilele s-au terminat:

ابْتَعْ عَلَيْنَا إِبِلًا بِقَلَائِصَ مِنْ قَلَائِصِ الصَّدَقَةِ إِلَى مَحِلِّهَا

„Cumpără pentru noi cămile în schimbul unor cămile tinere dintre cele ale zakāt-ului, cu plata amânată până la termenul primirii lor."

Astfel, el lua o cămilă în schimbul a două sau trei cămile. Aḥmad l-a relatat prin calea lui Muḥammad ibn Isḥāq, iar al-Bayhaqī l-a relatat prin calea lui ʿAmr ibn Shuʿayb. Fiecare dintre cele două căi, luată separat, este ḥasan, iar împreună fac ca hadithul să fie ṣaḥīḥ li-ghayrihi.

Se numește autentic prin sprijinul altora fiindcă, dacă fiecare cale ar fi cercetată separat, nu ar atinge rangul autenticității. Cercetate împreună, ele se întăresc până îl ating.

3. Ḥasan li-dhātihi: ceea ce a fost relatat de un transmițător integru, cu un grad mai redus de precizie, printr-un lanț neîntrerupt, fără abatere de la relatarea mai puternică și fără un defect care îi afectează validitatea. Singura deosebire față de ṣaḥīḥ li-dhātihi este că, pentru ṣaḥīḥ, se cere precizie deplină, pe când pentru ḥasan este suficient un nivel mai scăzut al ei. Un exemplu sunt cuvintele Profetului, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui:

مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ، وَتَحْرِيمُهَا التَّكْبِيرُ، وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ

„Cheia rugăciunii este purificarea; intrarea în starea ei de interdicție este prin takbīr, iar ieșirea din ea este prin salutul final."

Printre locurile unde se pot găsi relatări ḥasan sunt cele relatate numai de Abū Dāwūd. Ibn al-Ṣalāḥ a spus aceasta.

4. Ḥasan li-ghayrihi: relatarea slabă care are mai multe căi de transmitere, astfel încât acestea se întăresc reciproc, cu condiția ca printre ele să nu fie o cale cu un mincinos ori un transmițător acuzat de minciună. Un exemplu este relatarea lui ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb — Allah să fie mulțumit de el —:

كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا مَدَّ يَدَيْهِ فِي الدُّعَاءِ لَمْ يَرُدَّهُمَا حَتَّى يَمْسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ

„Când Profetul, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, își întindea mâinile în invocare, nu le cobora până când nu își ștergea fața cu ele."

Al-Tirmidhī l-a relatat. În Bulūgh al-Marām s-a spus că are relatări de sprijin la Abū Dāwūd și la alții, iar luate împreună ele arată că este un hadith ḥasan. Se numește ḥasan prin sprijinul altora fiindcă fiecare cale, cercetată separat, nu atinge rangul

ḥasan, dar cercetarea lor împreună arată că ele se întăresc până îl ating.

5. Ḍaʿīf: ceea ce nu îndeplinește condițiile pentru ṣaḥīḥ și ḥasan. Un exemplu este relatarea:

احْتَرِسُوا مِنَ النَّاسِ بِسُوءِ الظَّنِّ

„Feriți-vă de oameni prin bănuială rea."

Printre locurile în care se găsesc relatări slabe sunt cele relatate singur de al-ʿUqaylī, Ibn ʿAdī, al-Khaṭīb al-Baghdādī, Ibn ʿAsākir în Istoria sa, al-Daylamī în Musnad al-Firdaws, al-Tirmidhī al-Ḥakīm în Nawādir al-uṣūl — acesta este altul decât autorul culegerii al-Sunan —, al-Ḥākim și Ibn al-Jārūd în lucrările lor de istorie.

d. Relatările āḥād, în afară de cele slabe, aduc două lucruri:

Întâi: probabilitatea preponderentă a validității atribuirii lor celui de la care au fost transmise. Aceasta diferă potrivit rangurilor menționate. Uneori aduc și cunoaștere certă, când sunt însoțite de indicii și confirmate de principii.

Al doilea: aplicarea celor indicate de ele, prin recunoașterea adevărului lor dacă sunt o informație și prin punerea lor în practică dacă sunt o cerință.

Relatarea slabă nu aduce însă nici probabilitate preponderentă și nici obligația de a acționa potrivit ei. Nu poate fi luată drept dovadă și nu este permis să fie menționată fără arătarea slăbiciunii sale. Excepție fac îndemnurile la bine și avertizările împotriva răului: un grup de învățați a îngăduit menționarea ei acolo, cu trei condiții:

1. Slăbiciunea să nu fie gravă.

2. Temeiul faptei pentru care se amintește îndemnul ori avertizarea să fie stabilit.

3. Să nu se creadă că Profetul, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, a spus-o.

Astfel, folosul menționării ei la îndemnurile spre bine este încurajarea sufletului să îndeplinească fapta recomandată, în

speranța acelei răsplăți. Dacă răsplata se dobândește, este bine; dacă nu, strădania în adorare nu i-a făcut rău și nici nu a pierdut răsplata de bază a îndeplinirii lucrului poruncit. Folosul menționării ei la avertizările împotriva răului este îndepărtarea sufletului de fapta oprită, de teamă să nu se împlinească acea pedeapsă. Dacă evită fapta și pedeapsa amintită nu există, aceasta nu îi face rău.

Explicarea definiției lui ṣaḥīḥ li-dhātihi

S-a arătat că ṣaḥīḥ li-dhātihi este ceea ce a fost relatat de un transmițător integru și deplin precis, printr-un lanț neîntrerupt, fără abatere de la relatarea mai puternică și fără un defect care îi afectează validitatea.

Integritatea înseamnă corectitudinea în religie și în buna-cuviință. Corectitudinea în religie constă în îndeplinirea obligațiilor și evitarea interdicțiilor care îl fac pe om nelegiuit. Corectitudinea bunei-cuviințe înseamnă să îndeplinească ceea ce oamenii laudă dintre purtările și însușirile alese și să lase ceea ce ei dezaprobă dintre acestea.

Integritatea transmițătorului se cunoaște prin buna sa reputație răspândită, precum în cazul imamilor cunoscuți — Mālik, Aḥmad, al-Bukhārī și cei asemenea lor —, ori printr-o apreciere explicită venită de la cineva a cărui judecată este luată în seamă în această privință.

Precizia deplină înseamnă ca transmițătorul să redea ceea ce a primit prin auzire ori vedere în același fel în care l-a primit.

El redă ceea ce a primit fără adaos ori lipsă, dar o greșeală mică nu dăunează, fiindcă nimeni nu este cu totul ferit de ea. Precizia transmițătorului se cunoaște prin concordanța sa cu transmițătorii de încredere și cu memorie bună, chiar dacă această concordanță este predominantă, ori prin aprecierea explicită a cuiva a cărui judecată este luată în seamă.

Continuitatea lanțului de transmitere

Fiecare transmițător trebuie să fi primit relatarea de la cel de la care o transmite, fie direct, fie printr-o legătură prezumată.

Primirea directă înseamnă să îl întâlnească pe cel de la care relatează, să audă de la el ori să îl vadă și să spună: *„Mi-a relatat”*, *„Am auzit”*, *„L-am văzut pe cutare”* sau ceva asemănător.

Legătura prezumată înseamnă să relateze de la un contemporan folosind o expresie care poate indica auzirea ori vederea, precum: *„Cutare a spus”*, *„De la cutare”*, *„Cutare a făcut”* sau ceva asemănător.

Este necesară, pe lângă contemporaneitate, dovedirea întâlnirii sau este suficient ca întâlnirea să fi fost posibilă? Sunt două opinii: al-Bukhārī a susținut-o pe prima, iar Muslim pe a doua. Despre opinia lui Muslim, al-Nawawī a spus că cercetătorii temeinici au respins-o. Apoi a adăugat: *„Totuși, nu judecăm că Muslim ar fi urmat această poziție în Ṣaḥīḥ-ul său: el adună numeroase căi de transmitere, iar în prezența lor devine greu să existe posibilitatea pe care a îngăduit-o. Allah știe mai bine.”*

Aceasta privește transmițătorul care nu practică tadlīs. Cât despre cel care practică tadlīs, relatarea sa nu este judecată ca având lanț neîntrerupt decât când declară explicit că a auzit ori a văzut.

Lipsa continuității lanțului se cunoaște prin două lucruri: întâi, se știe că persoana de la care se relatează a murit înainte ca transmițătorul să ajungă la vârsta discernământului; al doilea, transmițătorul ori un imam al hadithului declară explicit că nu a avut legătură cu persoana de la care relatează sau că nu a auzit ori nu a văzut de la ea ceea ce îi atribuie.

Abaterea — shudhūdh

Ea înseamnă că un transmițător de încredere contrazice un transmițător mai puternic, datorită integrității mai depline, preciziei mai mari, numărului mai mare al transmițătorilor,

însoțirii mai îndelungate a celui de la care se relatează ori altor împrejurări asemănătoare.

Un exemplu este relatarea lui ʿAbd Allāh ibn Zayd despre felul abluțiunii Profetului, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui:

أَنَّهُ مَسَحَ بِرَأْسِهِ بِمَاءٍ غَيْرِ فَضْلِ يَدِهِ

„Și-a șters capul cu altă apă decât cea rămasă pe mână."

Muslim a relatat-o în această formulare, prin Ibn Wahb. Al-Bayhaqī a relatat-o, tot prin el, astfel:

أَنَّهُ أَخَذَ لِأُذُنَيْهِ مَاءً خِلَافَ الْمَاءِ الَّذِي أَخَذَهُ لِرَأْسِهِ

„A luat pentru urechi altă apă decât cea luată pentru cap."

Relatarea lui al-Bayhaqī este shādhdhah: cel care o relatează de la Ibn Wahb este de încredere, dar îi contrazice pe cei mai numeroși. Mai mulți oameni au relatat de la Ibn Wahb în formularea lui Muslim. Prin urmare, relatarea lui al-Bayhaqī nu este autentică, chiar dacă transmițătorii ei sunt de încredere, fiindcă nu este ferită de shudhūdh.

Defectul care afectează validitatea — al-ʿillah al-qādiḥah
După cercetarea hadithului se descoperă o cauză care împiedică acceptarea lui: de pildă, se arată că lanțul este întrerupt, relatarea se oprește la un Companion ori transmițătorul este nelegiuit, are memorie slabă, este un inovator a cărui inovație este întărită de hadith sau există altceva asemănător. Atunci hadithul nu este judecat autentic, deoarece nu este ferit de un defect care îi afectează validitatea.

Un exemplu este relatarea lui Ibn ʿUmar — Allah să fie mulțumit de ei — că Profetul, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, a spus:

لَا تَقْرَأُ الْحَائِضُ وَلَا الْجُنُبُ شَيْئًا مِنَ الْقُرْآنِ

„Femeia aflată la menstruație și cel aflat în starea de impuritate rituală majoră să nu recite nimic din Coran."

Al-Tirmidhī a relatat-o și a spus: *„Nu o cunoaștem decât din relatarea lui Ismāʿīl ibn ʿAyyāsh de la Mūsā ibn ʿUqbah..."* Lanțul pare, la prima vedere, autentic, dar i-a fost identificat un defect: relatarea lui Ismāʿīl de la transmițătorii din Ḥijāz este slabă, iar aceasta face parte dintre ele. Prin urmare, hadithul nu este autentic, fiindcă nu este ferit de defectul care îi afectează validitatea.

Dacă defectul nu afectează validitatea, el nu împiedică încadrarea hadithului ca ṣaḥīḥ sau ḥasan. Un exemplu este relatarea lui Abū Ayyūb al-Anṣārī — Allah să fie mulțumit de el — că Profetul, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, a spus:

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ أَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ كَانَ كَصِيَامِ الدَّهْرِ

„Cine postește Ramaḍān, apoi îi adaugă șase zile din Shawwāl, este ca și cum ar fi postit tot anul."

Muslim a relatat-o prin Saʿd ibn Saʿīd. Hadithul a fost criticat pentru că imamul Aḥmad l-a considerat slab pe acest transmițător. Însă defectul nu afectează validitatea: alți imami l-au considerat de încredere, există un alt lanț care îl sprijină, iar Muslim l-a inclus în Ṣaḥīḥ-ul său.

Includerea lui în Ṣaḥīḥ arată că Muslim îl considera autentic și că defectul nu afecta validitatea.

Reunirea calificativelor ṣaḥīḥ și ḥasan în același hadith
S-a arătat că ṣaḥīḥ și ḥasan sunt două categorii distincte. Uneori însă întâlnim un hadith descris ca *«ṣaḥīḥ ḥasan»*. Cum împăcăm aceste două calificative, deși ele sunt diferite?

Dacă hadithul are două căi, înseamnă că una dintre ele este ṣaḥīḥ, iar cealaltă ḥasan. Cele două calificative sunt reunite ținând seama de cele două căi. Dacă hadithul are o singură cale, expresia indică ezitarea: a ajuns la rangul ṣaḥīḥ sau este la rangul ḥasan?

Relatarea cu lanț întrerupt
a. Definiție: relatarea al cărei lanț nu este neîntrerupt. S-a arătat că una dintre condițiile hadithului ṣaḥīḥ și ḥasan este continuitatea lanțului.

b. Se împarte în patru: mursal, muʿallaq, muʿḍal și munqaṭiʿ.

1. Mursal: ceea ce un Companion care nu a auzit de la Profet ori un tābiʿī îi atribuie direct Profetului, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui.

2. Muʿallaq: ceea ce are un element omis la începutul lanțului. Poate desemna și ceea ce are întregul lanț omis, precum cuvintele lui al-Bukhārī:

وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْكُرُ اللَّهَ فِي كُلِّ أَحْيَانِهِ

„Profetul, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, Îl pomenea pe Allah în toate împrejurările sale.”

Însă relatările pe care autorii le preiau atribuindu-le sursei lor, fără să le citeze lanțul — de exemplu, autorul lucrării al-ʿUmdah — nu sunt judecate ca muʿallaq până când nu este cercetată sursa din care au fost luate.

Cel care le preia nu le transmite ca pe propriul său lanț, ci ca pe o preluare secundară, iar preluarea secundară are judecata sursei.

3. Muʿḍal: ceea ce are doi sau mai mulți transmițători consecutivi omiși din interiorul lanțului.

4. Munqaṭiʿ: ceea ce are un transmițător sau doi ori mai mulți transmițători neconsecutivi omiși din interiorul lanțului.

Termenul poate desemna și orice relatare al cărei lanț nu este neîntrerupt, cuprinzând toate cele patru categorii.
Un exemplu este ceea ce a relatat al-Bukhārī:

حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ عَلْقَمَةَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ اللَّيْثِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى الْمِنْبَرِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ

„Ne-a relatat al-Ḥumaydī ʿAbd Allāh ibn al-Zubayr, care a spus: ne-a relatat Sufyān, care a spus: ne-a relatat Yaḥyā ibn Saʿīd al-Anṣārī, care a spus: m-a înștiințat Muḥammad ibn Ibrāhīm al-Taymī că l-a auzit pe ʿAlqamah ibn Abī Waqqāṣ al-Laythī spunând: l-am auzit pe ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb — Allah să fie mulțumit de el — spunând de la amvon: L-am auzit pe Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântările lui Allah fie asupra lui, spunând: «Faptele sunt după intenții...»”

Dacă din acest lanț este omis ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb — Allah să fie mulțumit de el —, relatarea se numește mursal. Dacă este omis al-Ḥumaydī, ea se numește muʿallaq. Dacă sunt omiși Sufyān și Yaḥyā ibn Saʿīd, ea se numește muʿḍal. Dacă este omis numai Sufyān ori Sufyān împreună cu al-Taymī, ea se numește munqaṭiʿ.

c. Toate felurile de relatare cu lanț întrerupt sunt respinse din pricina necunoașterii stării celui omis, cu următoarele excepții:

1. Relatarea mursal a Companionului.

2. După mulți învățați, relatarea mursal a celor dintâi tābiʿīn,[1] dacă este sprijinită de o altă relatare mursal, de practica unui Companion ori de o analogie.

3. Relatarea muʿallaq exprimată printr-o formulă categorică într-o carte al cărei autor s-a angajat să includă numai relatări autentice, precum Ṣaḥīḥ al-Bukhārī.

4. Ceea ce a fost transmis prin altă cale, cu lanț neîntrerupt, care îndeplinește condițiile acceptării.

Tadlīs — disimularea în transmitere

Vom prezenta definiția sa, felurile sale, câțiva transmițători cunoscuți pentru aceasta și statutul relatării unui mudallis.

Tadlīs înseamnă prezentarea unui hadith cu un lanț care lasă impresia că este superior celui pe care îl are în realitate.

Se împarte în două: tadlīs al-isnād și tadlīs al-shuyūkh.

Tadlīs al-isnād înseamnă ca un transmițător să relateze de la cineva pe care l-a întâlnit un lucru pe care nu l-a auzit de la el sau o faptă pe care nu l-a văzut săvârșind-o, folosind o formulă care lasă impresia că l-a auzit ori l-a văzut; de pildă: *„A spus”*, *„A făcut”*, *„De la cutare, că a spus sau a făcut”* și altele asemănătoare.

Tadlīs al-shuyūkh înseamnă ca transmițătorul să își numească ori să își descrie învățătorul altfel decât este cunoscut, lăsând impresia că este altcineva. Poate face aceasta deoarece învățătorul este mai tânăr și nu dorește să se vadă că relatează de la cineva inferior lui ca vârstă, pentru ca oamenii să creadă că are mulți învățători sau din alte motive.

Transmițătorii care au practicat tadlīs sunt numeroși; printre ei se află atât persoane slabe, cât și persoane de încredere, precum al-Ḥasan al-Baṣrī, Ḥumayd al-Ṭawīl, Sulaymān ibn Mihrān al-Aʿmash, Muḥammad ibn Isḥāq și al-Walīd ibn Muslim. Al-Ḥāfiẓ i-a împărțit în cinci categorii:

Prima: cei despre care acest lucru a fost semnalat doar rareori, precum Yaḥyā ibn Saʿīd.

1 Cei dintâi tābiʿīn sunt aceia ale căror relatări provin în cea mai mare parte de la Companioni, precum Saʿīd ibn al-Musayyib și ʿUrwah ibn al-Zubayr.

A doua: cei al căror tadlīs a fost tolerat de imami, care le-au inclus relatările în al-Ṣaḥīḥ datorită rangului lor de imami și raritățiі acestui procedeu, precum Sufyān al-Thawrī, ori pentru că nu îl practicau decât în relatări de la persoane de încredere, precum Sufyān ibn ʿUyaynah.

A treia: cei care au practicat mult tadlīs, fără a se limita la transmițători de încredere, precum Abū al-Zubayr al-Makkī.

A patra: cei care au practicat cel mai adesea tadlīs în relatări provenite de la persoane slabe sau necunoscute, precum Baqiyyah ibn al-Walīd.

A cincea: cei care, pe lângă aceasta, au fost declarați slabi și din alt motiv, precum ʿAbd Allāh ibn Lahīʿah.

Hadithul unui mudallis nu este acceptat decât dacă acesta este de încredere și precizează că l-a primit direct de la cel de la care relatează, spunând: *„L-am auzit pe cutare spunând”*, *„L-am văzut făcând”*, *„Mi-a relatat”* sau o formulă asemănătoare.

Totuși, relatările transmițătorilor de încredere cunoscuți pentru tadlīs care se află în cele două Ṣaḥīḥ-uri, ale lui al-Bukhārī și Muslim, sunt acceptate, deoarece comunitatea a primit fără o asemenea diferențiere ceea ce se găsește în acestea.

Muḍṭarib — relatarea cu variante ireconciliabile

Vom prezenta definiția și statutul său.

Muḍṭarib este hadithul ale cărui lanțuri sau text au fost transmise în variante diferite care nu pot fi nici armonizate, nici departajate prin preferarea uneia.

Un exemplu este relatarea de la Abū Bakr — Allah să fie mulțumit de el — că i-a spus Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui: أراك شبت *„Văd că ai încărunțit.”* El a răspuns:

شيبتني هود وأخواتها

„Hūd și surorile ei m-au făcut să încărunțesc.”
Relatarea de la Abū Bakr

În privința ei au fost transmise aproximativ zece variante: cu lanț continuu și mursal, din relatările atribuite lui Abū Bakr,

ʿĀʾishei și lui Saʿd, precum și alte deosebiri care nu pot fi nici armonizate, nici departajate.

Dacă variantele pot fi armonizate, armonizarea lor este obligatorie, iar iḍṭirāb-ul încetează.

Un exemplu îl reprezintă variantele despre felul de pelerinaj pentru care Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, a intrat în iḥrām la Pelerinajul de Adio. Unele spun că a intrat în iḥrām pentru ḥajj, altele că a făcut tamattuʿ, iar altele că a unit ʿumrah cu ḥajj. Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah a spus că nu există contradicție între acestea: el a făcut tamattuʿ în sensul larg al termenului, a împlinit numai actele rituale ale ḥajj-ului și a unit cele două ritualuri, ʿumrah și ḥajj. A fost, așadar, qārin prin unirea lor, mufrid prin faptul că s-a limitat la unul dintre cele două ṭawāf-uri și saʿy-uri, și mutamattiʿ prin avantajul de a nu mai face una dintre cele două călătorii.

Dacă poate fi preferată una dintre variante, se urmează cea mai puternică, iar iḍṭirāb-ul încetează de asemenea.

Un exemplu îl reprezintă variantele hadithului despre Barīrah — Allah să fie mulțumit de ea. După ce a fost eliberată din sclavie, Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, i-a dat să aleagă dacă să rămână cu soțul ei sau să se despartă de el. Era soțul ei un om liber sau un sclav? Al-Aswad a relatat de la ʿĀʾishah că era liber, în vreme ce ʿUrwah ibn al-Zubayr și al-Qāsim ibn Muḥammad ibn Abī Bakr au relatat de la ea că era sclav. Varianta lor a fost preferată celei a lui al-Aswad datorită apropierii lor de ea: ʿĀʾishah era mătușa maternă a lui ʿUrwah și mătușa paternă a lui al-Qāsim. Al-Aswad, în schimb, nu era înrudit cu ea, iar relatarea sa are și o întrerupere în lanț.

Muḍṭarib este slab și nu poate servi drept dovadă, deoarece aceste variații arată lipsa preciziei în transmitere. Excepție face situația în care variațiile nu privesc fondul hadithului; atunci ele nu îl afectează.

أنه اشترى قلادة يوم خيبر باثني عشر دينارا فيها ذهب وخرز قال ففصلتها فوجدت فيها أكثر من اثني عشر دينارا فذكرت ذلك للنبي صلى الله عليه وسلم فقال

Un exemplu îl reprezintă variantele hadithului lui Faḍālah ibn ʿUbayd — Allah să fie mulțumit de el. El a cumpărat, în ziua cuceririi Khaybarului, un colier cu aur și mărgele, pentru doisprezece dinari. A spus: „I-am separat componentele și am găsit în el aur în valoare de peste doisprezece dinari. I-am pomenit aceasta Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, iar el a spus:"

Hadithul lui Faḍālah ibn ʿUbayd

لا تباع حتى تفصل

„Să nu fie vândut până când nu îi sunt separate componentele."

Hadithul lui Faḍālah ibn ʿUbayd

În unele variante, Faḍālah l-a cumpărat el însuși; în altele, altcineva l-a întrebat despre cumpărarea lui. Unele îl descriu ca fiind din aur și mărgele, altele din aur și pietre prețioase, iar altele ca mărgele atârnate de aur. Unele menționează doisprezece dinari, altele nouă, iar altele șapte.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar a spus: *„Aceasta nu îl face slab — adică hadithul —, căci regula urmărită prin el rămâne păstrată, fără divergențe: interzicerea vânzării înainte de separarea componentelor. Cât despre natura lor și valoarea prețului, în această situație ele nu au legătură cu regula și, prin urmare, nu determină iḍṭirāb."*

Tot astfel, deosebirile în numele transmițătorului, în kunyah-ul său ori în lucruri asemănătoare nu determină iḍṭirāb, dacă există acord asupra persoanei la care se referă; asemenea cazuri se întâlnesc frecvent în hadithurile autentice.

Idrāj — inserarea în textul hadithului
Vom prezenta definiția, locurile în care apare, exemple și criteriile prin care este identificat.

Idrāj în text înseamnă ca unul dintre transmițători să introducă în hadith cuvinte proprii fără să precizeze aceasta, fie pentru a explica un cuvânt, fie pentru a deduce o regulă, fie pentru a-i arăta înțelepciunea.

Inserarea se poate afla la începutul, în mijlocul ori la sfârșitul hadithului.
Un exemplu de inserare la început îl reprezintă hadithul lui Abū Hurayrah — Allah să fie mulțumit de el:

أسبغوا الوضوء ويل للأعقاب من النار

„Împliniți abluțiunea temeinic! Vai călcâielor de Foc!"
Hadithul lui Abū Hurayrah

Expresia *„Împliniți abluțiunea temeinic"* este inserată din cuvintele lui Abū Hurayrah. Aceasta este lămurită de varianta lui al-Bukhārī, în care el a spus:

أسبغوا الوضوء فإن أبا القاسم صلى الله عليه وسلم قال ويل للأعقاب من النار

„Împliniți abluțiunea temeinic, căci Abū al-Qāsim, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, a spus: «Vai călcâielor de Foc!»"
Varianta lui al-Bukhārī

Un exemplu de inserare în mijloc este hadithul ʿĀ'ishei — Allah să fie mulțumit de ea — despre începutul revelației primite de Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui. În el se spune:

وكان يخلو بغار حراء فيتحنث فيه وهو التعبد الليالي ذوات العدد

„El se retrăgea singur în peștera Ḥirā' și se îndeletnicea acolo cu taḥannuth — adică adorarea — mai multe nopți la rând."
Hadithul ʿĀ'ishei despre începutul revelației

Cuvintele *„adică adorarea"* sunt o inserare din explicația lui al-Zuhrī. Aceasta este lămurită de o variantă relatată de al-Bukhārī prin el: وكان يلحق بغار حراء فيتحنث فيه *„Se retrăgea singur în peștera Ḥirā' și se îndeletnicea acolo cu taḥannuth."* Apoi a spus: والتحنث التعبد *„Taḥannuth este adorarea."* Și continua: الليالي ذوات العدد *„Mai multe nopți la rând."*

Un exemplu de inserare la sfârșit îl reprezintă hadithul lui Abū Hurayrah — Allah să fie mulțumit de el — că Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, a spus:

إن أمتي يدعون يوم القيامة غرا محجلين من آثار الوضوء فمن استطاع منكم أن يطيل غرته فليفعل

„În Ziua Învierii, cei din comunitatea mea vor fi chemați cu fețele și membrele strălucitoare datorită urmelor abluțiunii. Așadar, cine dintre voi poate să își mărească strălucirea feței să o facă."
Hadithul lui Abū Hurayrah

Cuvintele فمن استطاع أن يطيل غرته فليفعل *„Așadar, cine poate să își mărească strălucirea feței să o facă"* sunt inserate din spusele lui Abū Hurayrah. Nuʿaym al-Mujmir le-a relatat singur de la acesta. În al-Musnad este menționat că a spus: *„Nu știu dacă expresia*

فمن استطاع *«Așadar, cine poate...» este din cuvintele Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, ori din spusele lui Abū Hurayrah."* Mai mult de un ḥāfiẓ a arătat că este o inserare, iar Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah a spus: *„Nu este posibil să facă parte din cuvintele Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui."*

Nu se stabilește existența unei inserări fără o dovadă: fie declarația transmițătorului, fie cuvintele unui imam competent în această privință, fie natura cuvintelor inserate, atunci când este imposibil ca Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, să le fi spus.

Adăugirile în hadith

Vom prezenta definiția, felurile lor și statutul fiecăruia, cu exemple.

Adăugirea în hadith înseamnă ca unul dintre transmițători să adauge la hadith ceva ce nu îi aparține.

Ea este de două feluri. Primul este inserarea unor cuvinte proprii de către un transmițător, fără a le prezenta ca făcând parte din hadith. Statutul acesteia a fost explicat mai înainte.

Al doilea fel este adăugirea relatată de un transmițător ca făcând parte din hadithul însuși.

Dacă provine de la cineva care nu este de încredere, nu este acceptată: dacă nici relatarea pe care o transmite singur nu este acceptată, cu atât mai mult trebuie respins ceea ce adaugă la relatarea altora. Dacă provine de la cineva de încredere, dar contrazice relatarea mai multor transmițători ori a unuia mai demn de încredere, nu este acceptată, fiind în acest caz shādhdhah.

Un exemplu este ceea ce a relatat Mālik în al-Muwaṭṭaʾ: când Ibn ʿUmar — Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său — începea rugăciunea, își ridica mâinile la nivelul umerilor, iar când își ridica capul din rukūʿ le ridica *„mai jos de atât"*.

أن ابن عمر رضي الله عنهما كان إذا افتتح الصلاة رفع يديه حذو منكبيه وإذا رفع رأسه من الركوع رفعهما دون ذلك

Abū Dāwūd a spus: *„Din câte știu, nimeni în afară de Mālik nu a menționat* رفعهما دون ذلك *«le ridica mai jos de atât».”* În schimb, s-a transmis autentic de la Ibn ʿUmar, cu atribuire Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, că își ridica mâinile până la nivelul umerilor când începea rugăciunea, când făcea rukūʿ și când se ridica din el, fără deosebire între aceste situații.

أنه كان يرفع يديه حتى يجعلهما حذو منكبيه إذا افتتح الصلاة وعند الركوع وعند الرفع منه بدون تفريق

Dacă adăugirea nu contrazice relatarea altora, este acceptată, deoarece cuprinde o informație în plus.
Un exemplu este hadithul lui ʿUmar — Allah să fie mulțumit de el — că l-a auzit pe Profet, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, spunând:

ما منكم من أحد يتوضأ فيبلغ أو فيسبغ الوضوء ثم يقول أشهد أن لا إله إلا الله وأن محمدا عبد الله ورسوله إلا فتحت له أبواب الجنة الثمانية يدخل من أيها شاء

„Oricare dintre voi împlinește abluțiunea complet — sau temeinic — și apoi spune: «Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah și că Muḥammad este robul lui Allah și Trimisul Său» va avea deschise cele opt porți ale Paradisului, intrând prin oricare dorește.”

Hadithul lui ʿUmar; Muslim

Muslim l-a relatat pe două căi. Într-una se află adăugirea وحده لا شريك له *„El singur, fără niciun asociat”*, după cuvintele إلا الله *„în afară de Allah”*.

Prescurtarea hadithului
Vom prezenta definiția și statutul ei.

Prescurtarea hadithului înseamnă ca cel care îl relatează ori îl transmite să omită o parte din el.

Ea nu este îngăduită decât cu cinci condiții:

1. Să nu afecteze sensul hadithului, ca atunci când s-ar omite o excepție, o limită, o circumstanță, o condiție și altele asemenea. De exemplu, Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, a spus:

لا تبيعوا الذهب بالذهب إلا مثلا بمثل

„Nu vindeți aur pentru aur decât în cantități egale."

Exemplu de excepție care nu poate fi omisă

لا تبيعوا الثمر حتى يبدو صلاحه

„Nu vindeți roadele până când nu încep să se coacă."

Exemplu de limită care nu poate fi omisă

لا يقضين حكم بين اثنين وهو غضبان

„Niciun judecător să nu hotărască între doi oameni în timp ce este mânios."

Exemplu de circumstanță care nu poate fi omisă

Tot astfel, i-a răspuns lui Umm Sulaym, când aceasta a întrebat dacă femeia trebuie să facă ghusl după un vis erotic:

نعم إذا هي رأت الماء

„Da, dacă vede lichidul."

Răspunsul dat lui Umm Sulaym

لا يقل أحدكم اللهم اغفر لي إن شئت

„Niciunul dintre voi să nu spună: «O, Allah, iartă-mă dacă voiești!»"

Exemplu de condiție care nu poate fi omisă

الحج المبرور ليس له جزاء إلا الجنة

„Un ḥajj primit nu are altă răsplată decât Paradisul.”

Exemplu de calificare care nu poate fi omisă

Nu este, așadar, îngăduită eliminarea expresiilor إلا مثلا بمثل *„decât în cantități egale”*, حتى يبدو صلاحه *„până când nu încep să se coacă”*, وهو غضبان *„în timp ce este mânios”*, إذا هي رأت الماء *„dacă vede lichidul”*, إن شئت *„dacă voiești”* și المبرور *„primit”*, deoarece omiterea lor afectează sensul hadithului.

2. Să nu fie omis tocmai lucrul pentru care a fost rostit hadithul.

De pildă, Abū Hurayrah — Allah să fie mulțumit de el — a relatat că un om l-a întrebat pe Profet, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui:

إنا نركب البحر ونحمل معنا القليل من الماء فإن توضأنا به عطشنا أفنتوضأ بماء البحر فقال النبي هو الطهور ماؤه الحل ميتته

„Călătorim pe mare și luăm cu noi puțină apă. Dacă o folosim pentru abluțiune, vom înseta. Putem face abluțiunea cu apă de mare?” Profetul a răspuns: „Apa ei este purificatoare, iar vietățile ei moarte sunt îngăduite.”

Hadithul lui Abū Hurayrah despre apa mării

Nu este îngăduită omiterea cuvintelor هو الطهور ماؤه *„Apa ei este purificatoare”*, deoarece hadithul a fost rostit tocmai pentru aceasta, iar acesta este răspunsul urmărit prin el.

3. Hadithul să nu fie relatat pentru a descrie felul unei adorări prin cuvinte ori fapte.

De exemplu, Ibn Masʿūd — Allah să fie mulțumit de el — a relatat că Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, a spus:

إذا جلس أحدكم في الصلاة فليقل التحيات لله والصلوات
والطيبات السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته
السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين أشهد أن لا إله إلا
الله وأشهد أن محمدا عبده ورسوله

„Când unul dintre voi se așază în rugăciune, să spună: «Toate formulele de preamărire, rugăciunile și lucrurile bune sunt pentru Allah. Pacea fie asupra ta, o, Profetule, precum și mila lui Allah și binecuvântările Sale! Pacea fie asupra noastră și asupra robilor drepți ai lui Allah! Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah și mărturisesc că Muḥammad este robul și Trimisul Său.»"

Hadithul lui Ibn Masʿūd despre tashahhud

Nu este îngăduită omiterea vreunei părți din descrierea prescrisă în acest hadith decât dacă se precizează că există o omisiune.

4. Cel care prescurtează să cunoască sensurile cuvintelor și să știe ce omisiuni afectează sensul și care nu, pentru a nu omite fără să își dea seama ceva ce îl modifică.

5. Transmițătorul să nu fie susceptibil de a fi pus sub învinuire, astfel încât prescurtarea ori adăugirile pe care le face să îi atragă bănuiala că are o memorie slabă.

Căci, în această situație, prescurtarea făcută de el ar stârni ezitare în acceptarea hadithului și astfel l-ar slăbi.

Această ultimă condiție privește relatările care nu se află în cărți cunoscute, deja consemnate: în cazul acestora se poate reveni la cărți, iar ezitarea dispare.

Dacă sunt îndeplinite aceste condiții, prescurtarea hadithului este îngăduită, mai ales atunci când este împărțit în fragmente, fiecare fiind folosit ca dovadă în locul său. Așa au procedat mulți specialiști ai hadithului și juriști.

Este preferabil ca, atunci când prescurtează, transmițătorul să precizeze acest lucru, spunând: *„Până la sfârșitul hadithului”*, *„Și a menționat hadithul”* sau altă formulă asemănătoare.

Relatarea hadithului prin sens

Vom prezenta definiția și statutul ei.

Relatarea hadithului prin sens înseamnă transmiterea lui prin alte cuvinte decât cele ale persoanei de la care este relatat.

Ea nu este îngăduită decât cu trei condiții:

1. Să fie făcută de cineva care îi cunoaște sensul atât din punct de vedere al limbii, cât și în ceea ce privește intenția celui de la care relatează.

2. Să existe o necesitate: de pildă, transmițătorul să fi uitat formularea hadithului, păstrându-i în memorie sensul. Dacă își amintește cuvintele, nu îi este îngăduit să le schimbe decât atunci când trebuie să îl facă înțeles interlocutorului în limba acestuia.

3. Formularea să nu fie ea însăși prescrisă ca act de adorare, precum formulele de pomenire și altele asemenea.

Dacă relatează prin sens, să folosească o expresie care arată aceasta, adăugând după hadith: *„Sau cum a spus”* ori ceva asemănător. De pildă, în hadithul lui Anas — Allah să fie mulțumit de el — despre beduinul care a urinat în moschee, el a relatat că Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, l-a chemat și i-a spus:

إن هذه المساجد لا تصلح لشيء من هذا البول ولا القذر
إنما هي لذكر الله عز وجل والصلاة وقراءة القرآن أو كما
قال صلى الله عليه وسلم

„Aceste moschei nu sunt potrivite pentru urină ori pentru murdărie; ele sunt numai pentru pomenirea lui Allah, Cel Atotputernic și Măreț, pentru rugăciune și citirea Coranului.”
Hadithul lui Anas; „sau cum a spus”, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui

Tot astfel, Muʿāwiyah ibn al-Ḥakam a relatat că vorbise în rugăciune, fără să știe că nu este îngăduit. După ce Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, și-a încheiat rugăciunea, i-a spus:

إن هذه الصلاة لا يصلح فيها شيء من كلام الناس إنما
هو التسبيح والتكبير وقراءة القرآن أو كما قال صلى الله
عليه وسلم

„În această rugăciune nu este potrivit nimic din vorbirea obișnuită a oamenilor. Ea cuprinde numai tasbīḥ, takbīr și citirea Coranului.”
Hadithul lui Muʿāwiyah ibn al-Ḥakam; „sau cum a spus”, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui

Mawḍūʿ — hadithul fabricat

Vom prezenta definiția, statutul, indiciile prin care poate fi recunoscut, câteva exemple și cărți dedicate lui, precum și câțiva fabricatori.

Mawḍūʿ este hadithul atribuit în mod mincinos Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui.
El este respins. Nu este îngăduită menționarea lui decât însoțită de precizarea că este fabricat, pentru a avertiza împotriva sa, potrivit cuvintelor Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui:

من حدث عني بحديث يرى أنه كذب فهو أحد الكاذبين

„Cine relatează de la mine un hadith despre care consideră că este mincinos este unul dintre mincinoși."

Relatat de Muslim

Fabricarea poate fi recunoscută prin mai multe indicii, printre care:

1. Mărturisirea celui care l-a fabricat.

2. Contrazicerea rațiunii: de pildă, hadithul ar presupune reunirea a două lucruri contradictorii, ar afirma existența unui lucru imposibil sau ar nega existența unui lucru a cărui existență este necesară, precum și alte situații asemănătoare.

3. Contrazicerea unui adevăr al religiei cunoscut în mod necesar: de pildă, ar elimina unul dintre stâlpii Islamului, ar declara îngăduită camăta ori ceva asemănător, ar fixa momentul sosirii Ceasului ori ar susține posibilitatea trimiterii unui profet după Muḥammad, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui.

Hadithurile fabricate sunt numeroase. Printre ele se numără:

1. Relatările despre vizitarea mormântului Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui.

2. Relatările despre virtuțile lunii Rajab și meritul rugăciunii în această lună.

3. Relatările despre faptul că al-Khiḍr, însoțitorul lui Mūsā, pacea și binecuvântarea fie asupra lui, ar mai fi în viață, că ar fi

venit la Profet, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, și că ar fi fost de față la înmormântarea sa.

4. Relatări fabricate din capitole felurite, precum următoarele:

أحبوا العرب لثلاث لأني عربي والقرآن عربي ولسان أهل الجنة عربي

„Iubiți-i pe arabi pentru trei lucruri: eu sunt arab, Coranul este în arabă, iar limba locuitorilor Paradisului este araba."

Exemplu de relatare fabricată

اختلاف أمتي رحمة

„Deosebirile de păreri din comunitatea mea sunt o îndurare."

Exemplu de relatare fabricată

اعمل لدنياك كأنك تعيش أبدا واعمل لآخرتك كأنك تموت غدا

„Lucrează pentru lumea ta de parcă ai trăi veșnic și lucrează pentru Viața de Apoi de parcă ai muri mâine."

Exemplu de relatare fabricată

حب الدنيا رأس كل خطيئة

„Iubirea de această lume este începutul oricărui păcat."

Exemplu de relatare fabricată

حب الوطن من الإيمان

„Iubirea de patrie face parte din credință."

Exemplu de relatare fabricată

خير الأسماء ما حمد وعبد

„Cele mai bune nume sunt cele care exprimă laudă și adorare."

Exemplu de relatare fabricată

نهى عن بيع وشرط

„A interzis vânzarea însoțită de o condiție."

Exemplu de relatare fabricată

يوم صومكم يوم نحركم

„Ziua săptămânii în care începe postul vostru este ziua în care veți face jertfa."

Exemplu de relatare fabricată

Numeroși specialiști ai hadithului au alcătuit cărți care arată relatările fabricate, apărând Sunnah și avertizând comunitatea. Printre acestea se numără:

1. Al-Mawḍūʿāt al-kubrā de Ibn al-Jawzī, mort în 597 H. El nu a cuprins însă toate relatările fabricate și a inclus unele care nu aparțin acestei categorii.

2. Al-Fawāʾid al-majmūʿah fī al-aḥādīth al-mawḍūʿah de al-Shawkānī, mort în 1250 H. Și în aceasta există îngăduință în clasificarea drept fabricate a unor relatări care nu sunt astfel.

3. Tanzīh al-sharīʿah al-marfūʿah ʿan al-akhbār al-shanīʿah al-mawḍūʿah de Ibn ʿIrāq, mort în 963 H. Este una dintre cele mai cuprinzătoare lucrări dedicate acestui subiect.

Fabricatorii sunt numeroși. Printre cei mai cunoscuți se numără Isḥāq ibn Najīḥ al-Malaṭī, Maʾmūn ibn Aḥmad al-Harawī, Muḥammad ibn al-Sāʾib al-Kalbī, al-Mughīrah ibn Saʿīd al-Kūfī, Muqātil ibn Sulaymān, al-Wāqidī și Ibn Abī Yaḥyā.

Ei sunt de mai multe feluri, printre care:

1. Ereticii care urmăresc să corupă credința musulmanilor, să denatureze Islamul și să îi schimbe regulile. Un exemplu este Muḥammad ibn Saʿīd al-Maṣlūb, pe care Abū Jaʿfar al-Manṣūr l-a omorât și care a fabricat o relatare atribuită Profetului prin Anas.

Relatarea fabricată de acesta era:

أنا خاتم النبيين لا نبي بعدي إلا أن يشاء الله

„Eu sunt ultimul dintre profeți; după mine nu mai este niciun profet, decât dacă Allah voiește."

Exemplu de fals atribuit Profetului; Muḥammad ibn Saʿīd al-Maṣlūb

Un alt exemplu este ʿAbd al-Karīm ibn Abī al-ʿAwjāʾ, omorât de unul dintre conducătorii abbasizi din Basra. Când a fost dus spre execuție, a spus: *„Am fabricat printre voi patru mii de hadithuri, în care am declarat oprit ceea ce este îngăduit și îngăduit ceea ce este oprit."* S-a spus că ereticii au atribuit în mod mincinos Trimisului lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, paisprezece mii de hadithuri.

2. Cei care caută apropierea de califi și conducători. De exemplu, Ghiyāth ibn Ibrāhīm a intrat la al-Mahdī în timp ce acesta se distra cu porumbei. I s-a spus: *„Relatează-i ceva emirului dreptcredincioșilor."* Atunci a înșirat un lanț pentru un hadith pe care l-a atribuit în mod mincinos Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui:

لا سبق إلا في خف أو نصل أو حافر أو جناح

„Nu se acordă premii pentru întreceri decât la cămile, la tir cu săgeți, la cai ori la cele cu aripi."

Exemplu de fals prin adăugirea «ori la cele cu aripi»

Al-Mahdī a spus: *„Eu l-am făcut să spună aceasta."* Apoi a părăsit această îndeletnicire și a poruncit sacrificarea porumbeilor.

3. Cei care caută să câștige simpatia oamenilor de rând prin relatări neobișnuite, pentru a-i încuraja, a-i înspăimânta ori a obține bani sau prestigiu. Așa sunt povestitorii care vorbesc în moschei și adunări, uimindu-i pe oameni cu întâmplări ieșite din comun.

S-a transmis despre Aḥmad ibn Ḥanbal și Yaḥyā ibn Maʿīn că se rugau în moscheea al-Ruṣāfah. Un povestitor s-a ridicat și a spus: *„Ne-au relatat Aḥmad ibn Ḥanbal și Yaḥyā ibn Maʿīn."* Apoi a înșirat un lanț până la Profet, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, spunând că acesta ar fi zis:

من قال لا إله إلا الله خلق الله له من كل كلمة طيرا
منقاره من ذهب وريشه من مرجان

„Cine spune «Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah», Allah îi creează din fiecare cuvânt o pasăre cu ciocul din aur și penele din coral."

Exemplu de relatare fabricată de un povestitor

A continuat cu o povestire lungă. După ce a terminat, a primit darurile. Yaḥyā i-a făcut semn să vină, iar el s-a apropiat, crezând că va primi ceva. Yaḥyā l-a întrebat: *„Cine ți-a relatat acest hadith?"* A spus: *„Aḥmad ibn Ḥanbal și Yaḥyā ibn Maʿīn."* Yaḥyā i-a răspuns: *„Eu sunt Yaḥyā ibn Maʿīn, iar acesta este Aḥmad ibn Ḥanbal. Nu am auzit niciodată așa ceva între hadithurile Trimisului lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui."* Povestitorul a spus:

„Tot auzeam că Yaḥyā ibn Maʿīn este prost, dar abia acum m-am convins! De parcă n-ar exista alți Yaḥyā ibn Maʿīn și Aḥmad ibn Ḥanbal în afară de voi! Am scris de la șaptesprezece Aḥmad ibn Ḥanbal și Yaḥyā ibn Maʿīn."

Aḥmad și-a pus mâneca pe față și a spus: *„Lasă-l să plece."* Atunci omul s-a ridicat, părând că îi ia în râs.

4. Cei plini de zel pentru religie, care fabrică hadithuri despre virtuțile Islamului și lucrurile legate de el, despre renunțarea la cele lumești și alte teme asemănătoare, urmărind să îi apropie pe oameni de religie și să îi facă să renunțe la această lume.

Un exemplu este Abū ʿIṣmah Nūḥ ibn Abī Maryam, judecătorul din Marw. El a fabricat o relatare despre meritele surelor Coranului, sură cu sură, și a spus: *„Am văzut că oamenii s-au*

îndepărtat de Coran și s-au ocupat cu jurisprudența lui Abū Ḥanīfah și cu relatările despre campaniile militare ale lui Ibn Isḥāq" — adică acesta a fost motivul fabricării ei.

5. Cei fanatic atașați unei școli, unei căi, unei țări, unui conducător urmat ori unui trib, care fabrică relatări despre virtuțile celor de care sunt atașați și îi laudă. Un exemplu este Maysarah ibn ʿAbd Rabbih, despre care s-a transmis că ar fi atribuit în mod mincinos Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, șaptezeci de hadithuri despre meritele lui ʿAlī ibn Abī Ṭālib — Allah să fie mulțumit de el.

Jarḥ și taʿdīl — critica și validarea transmițătorilor

Jarḥ — critica transmițătorului

Vom prezenta definiția, felurile, treptele și condițiile acceptării sale.

Jarḥ înseamnă descrierea unui transmițător printr-o însușire care impune respingerea relatării sale: fie afirmarea unui motiv de respingere, fie negarea unei însușiri necesare acceptării. De exemplu: *„Este mincinos"*, *„Este păcătos"*, *„Este slab"*, *„Nu este de încredere"*, *„Nu este luat în considerare"* ori *„Hadithul său nu se scrie"*.

Se împarte în două feluri: necondiționat și limitat.

Jarḥ-ul necondiționat constă în criticarea transmițătorului fără nicio limitare; îl discreditează, prin urmare, în toate situațiile.

Jarḥ-ul limitat constă în criticarea lui într-o anumită privință, de exemplu în relatările de la un anumit învățător sau de la un anumit grup. Îl discreditează numai în acea privință, nu și în celelalte.

De exemplu, Ibn Ḥajar a spus în al-Taqrīb despre Zayd ibn al-Ḥubāb — de la care a relatat și Muslim —: *„Sincer, dar greșește în hadithurile lui al-Thawrī."* Așadar, el este slab în relatările de la al-Thawrī, nu și în cele de la alții. Tot astfel, autorul al-Khulāṣah a spus despre Ismāʿīl ibn ʿAyyāsh: *„Aḥmad, Ibn Maʿīn și al-Bukhārī l-au declarat de încredere în relatările de la oamenii din al-Shām, dar l-au considerat slab în cele de la locuitorii Ḥijāzului."* El este, prin urmare, slab în relatările de la cei din Ḥijāz, nu și de la cei

din al-Shām. La fel, dacă se spune despre cineva că este slab, de pildă, în hadithurile despre atributele divine, nu rezultă că este slab și în transmiterea altor hadithuri.

Totuși, dacă limitarea criticii urmărește să respingă afirmația că el este de încredere tocmai în acea privință, aceasta nu exclude posibilitatea ca el să fie slab și în alte privințe.

Jarḥ-ul are mai multe trepte. Cea mai severă este cea exprimată prin formule ajunse la limita criticii, precum: *„Cel mai mincinos dintre oameni”* sau *„Stâlpul minciunii”*. Urmează formulele de intensitate, precum: *„Mincinos înrăit”*, *„Fabricator”* și *„Impostor”*. Cele mai ușoare sunt: *„Are o anumită slăbiciune”*, *„Are o memorie slabă”* ori *„Există critici în privința lui”*. Între acestea se află trepte cunoscute.

Acceptarea jarḥ-ului presupune cinci condiții:

1. Să provină de la o persoană integră; nu este acceptat de la una păcătoasă.

2. Să provină de la cineva atent și riguros; nu este acceptat de la unul neglijent.

3. Să provină de la cineva care îi cunoaște motivele; nu este acceptat de la unul care nu știe ce constituie un motiv de discreditare.

4. Să fie explicat motivul criticii. Nu este acceptată o critică neexplicată, precum simpla afirmație *„Este slab”* ori *„Hadithul său este respins”*, până când nu este precizat motivul, deoarece transmițătorul poate fi criticat pentru ceva care nu justifică discreditarea. Aceasta este opinia cunoscută. Ibn Ḥajar, Allah să aibă milă de el, a ales însă acceptarea criticii neexplicate, cu excepția celui a cărui integritate este cunoscută: în cazul său, critica nu este acceptată fără precizarea motivului. Aceasta este opinia mai puternică, mai ales dacă cel care îl critică este unul dintre imamii acestei științe.

5. Critica să nu îi privească pe cei a căror integritate este stabilită prin numeroase mărturii și al căror rang de imami este bine cunoscut, precum Nāfiʿ, Shuʿbah, Mālik și al-Bukhārī. Jarḥ-ul nu este acceptat împotriva acestora și a celor asemenea lor.

Taʿdīl — validarea transmițătorului

Vom prezenta definiția, felurile, treptele și condițiile acceptării sale.

Taʿdīl înseamnă descrierea unui transmițător printr-o însușire care impune acceptarea relatării sale: fie afirmarea unei calități necesare acceptării, fie negarea unui motiv de respingere. De exemplu: *„Este de încredere”*, *„Este temeinic”*, *„Nu este nimic rău în el”* ori *„Hadithul său nu este respins”*.

Se împarte în două feluri: necondiționat și limitat.

1. Taʿdīl-ul necondiționat constă în validarea transmițătorului fără nicio limitare; îl declară, prin urmare, de încredere în toate situațiile.

2. Taʿdīl-ul limitat constă în validarea lui într-o anumită privință, de pildă în relatările de la un anumit învățător ori de la un anumit grup. Îl declară de încredere numai în acea privință, nu și în celelalte.

De exemplu, se poate spune: *„Este de încredere în hadithurile lui al-Zuhrī”* ori *„în relatările de la cei din Ḥijāz”*. Aceasta nu îl declară de încredere în relatările de la alte persoane. Totuși, dacă se urmărește respingerea afirmației că ar fi slab în relatările de la aceștia, aceasta nu exclude posibilitatea ca el să fie de încredere și în relatările de la alții.

Taʿdīl-ul are mai multe trepte. Cea mai înaltă este cea exprimată prin formule ajunse la limita validării, precum: *„Cel mai demn de încredere dintre oameni”* ori *„La el se ajunge la culmea temeiniciei”*. Urmează formulele întărite prin repetarea unei însușiri sau prin două însușiri, precum: *„De încredere, de încredere”*, *„De încredere și temeinic”* ori altele asemănătoare. Cea mai joasă treaptă cuprinde expresii care se apropie de forma cea mai ușoară a criticii, precum: *„Acceptabil”*, *„Apropiat de nivelul acceptabil”* ori *„Hadithul său se relatează”*. Între acestea se află trepte cunoscute.

Acceptarea taʿdīl-ului presupune patru condiții:

1. Să provină de la o persoană integră; nu este acceptat de la una păcătoasă.

2. Să provină de la cineva atent și riguros; nu este acceptat de la unul neglijent, care se lasă înșelat de aparențe.

3. Să provină de la cineva care îi cunoaște motivele; nu este acceptat de la unul care nu știe care însușiri determină acceptarea ori respingerea.

4. Să nu îi privească pe cei cunoscuți pentru un motiv care impune respingerea relatării lor, precum minciuna, păcătoșenia vădită ori alt motiv asemănător.

Contradicția dintre jarḥ și taʿdīl

Vom prezenta definiția și situațiile sale.

Contradicția dintre jarḥ și taʿdīl înseamnă ca un transmițător să fie descris atât prin ceva ce impune respingerea relatării sale, cât și prin ceva ce impune acceptarea ei. De exemplu, unii învățați spun despre el că este de încredere, în vreme ce alții spun că este slab.

Există patru situații:

Prima: ambele aprecieri sunt neexplicate, adică nu se precizează motivul criticii ori al validării. Dacă spunem că jarḥ-ul neexplicat nu este acceptat, se urmează taʿdīl-ul, deoarece în realitate nu există o apreciere validă care să îl contrazică. Dacă spunem că este acceptat — aceasta fiind opinia mai puternică —, există o contradicție și se urmează aprecierea mai puternică: fie datorită integrității celui care o formulează, fie cunoașterii sale despre persoana respectivă ori despre motivele jarḥ-ului și taʿdīl-ului, fie datorită numărului mai mare al celor care o susțin.

A doua: ambele aprecieri sunt explicate, adică se precizează motivul criticii și al validării. Se urmează jarḥ-ul, deoarece cel care îl formulează deține o informație în plus, exceptând situația în care cel care validează spune: *„Știu că motivul pentru care l-a criticat a dispărut."* Atunci se urmează taʿdīl-ul, căci cel care îl formulează deține o informație în plus.

A treia: taʿdīl-ul este neexplicat, iar jarḥ-ul este explicat. Se urmează jarḥ-ul, deoarece cel care îl formulează deține o informație în plus.

A patra: jarḥ-ul este neexplicat, iar taʿdīl-ul este explicat. Se urmează taʿdīl-ul, deoarece este mai puternic.

Aici se încheie programa primului an de liceu din institutele de învățământ religios privind terminologia hadithului, alcătuită de autorul ei, Muḥammad Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn. Lauda este a lui Allah, prin a Cărui binefacere se împlinesc faptele bune și se înfrumusețează vremurile. Pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra Profetului nostru Muḥammad, asupra familiei sale, a Companionilor săi și a celor care îi urmează în bine până în Ziua Judecății.

S-a încheiat partea întâi. Urmează partea a doua, începând cu felurile hadithului potrivit celui căruia îi este atribuit.

Partea a doua

بسم الله الرحمن الرحيم

În numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător.

Felurile relatării potrivit celui căruia îi este atribuită

Potrivit celui căruia îi este atribuită, relatarea se împarte în trei: marfūʿ, mawqūf și maqṭūʿ.

Marfūʿ este ceea ce îi este atribuit Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui.

Se împarte în două: marfūʿ explicit și marfūʿ prin statut.

1. Marfūʿ explicit este ceea ce îi este atribuit Profetului însuși, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui: o spusă, o faptă, o aprobare ori o descriere a caracterului sau a înfățișării sale.

Un exemplu de spusă îl reprezintă cuvintele Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui:

من عمل عملا ليس عليه أمرنا فهو رد

„Cine săvârșește o faptă care nu este potrivit rânduielii noastre, aceasta este respinsă."

Exemplu de marfūʿ explicit prin cuvinte

Un exemplu de faptă: كان صلى الله عليه وسلم إذا دخل بيته بدأ بالسواك

când intra în casa sa, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, începea prin folosirea siwāk-ului.

Un exemplu de aprobare: când a întrebat-o pe sclavă أين الله unde este Allah, ea a răspuns في السماء *„Deasupra cerului"*, iar el, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, i-a încuviințat răspunsul. Tot astfel, orice spusă ori faptă de care Profetul a aflat și pe care nu a dezaprobat-o este marfūʿ explicit, prin aprobare.

Un exemplu de descriere a caracterului său:

كان النبي صلى الله عليه وسلم أجود الناس وأشجع الناس
ما سئل شيئا قط فقال لا وكان دائم البشر سهل الخلق
لين الجانب ما خير بين أمرين إلا اختار أيسرهما إلا أن
يكون إثما فيكون أبعد الناس عنه

„Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, era cel mai darnic și cel mai curajos dintre oameni. Nu i s-a cerut vreodată ceva, iar el să spună «nu». Era mereu cu chipul senin, cu firea blândă și îngăduitoare. Ori de câte ori a fost pus să aleagă între două lucruri, l-a ales pe cel mai ușor, afară de cazul în care era un păcat; atunci era cel mai îndepărtat dintre oameni de el."

Exemplu de descriere a caracterului

Un exemplu de descriere a înfățișării sale:

كان النبي صلى الله عليه وسلم ربعة من الرجال ليس
بالطويل ولا بالقصير بعيد ما بين المنكبين له شعر يبلغ
شحمة أذنيه وربما يبلغ منكبيه حسن اللحية فيه شعرات
من شيب

„Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, era de statură mijlocie, nici înalt, nici scund, cu umerii depărtați. Părul îi ajungea până la lobii urechilor și uneori până la umeri. Avea o barbă frumoasă, cu câteva fire albe."

Exemplu de descriere a înfățișării

2. Marfūʿ prin statut este ceea ce are statutul unei atribuiri Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, și este de mai multe feluri.

Primul: spusa unui Companion care nu poate proveni din judecata proprie, nu este o explicare a unui text și al cărei autor nu este cunoscut pentru preluarea relatărilor israelite. De pildă, el vorbește despre semnele Ceasului, despre stările din Ziua Învierii sau despre răsplată și pedeapsă.

Dacă spusa poate proveni din judecata proprie, ea este mawqūf. Dacă este o explicare, regula de bază este aceeași, iar explicația are statutul textului explicat. Dacă autorul ei este cunoscut pentru preluarea relatărilor israelite, rămâne incert dacă este o relatare israelită sau un hadith marfūʿ; din cauza acestei îndoieli nu se stabilește că este hadith.

S-a menționat că cei patru numiți ʿAbd Allāh — ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās, ʿAbd Allāh ibn al-Zubayr, ʿAbd Allāh ibn ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb și ʿAbd Allāh ibn ʿAmr ibn al-ʿĀṣ — au preluat relatări de la învățații israeliților, precum Kaʿb al-Aḥbār și alții.

Al doilea: fapta unui Companion care nu poate proveni din judecata proprie. Un exemplu dat este faptul că ʿAlī — Allah să fie mulțumit de el — s-a rugat la eclipsă cu mai mult de două rukūʿ-uri în fiecare rakʿah.

Al treilea: Companionul leagă un lucru de vremea Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, fără a spune că acesta știa despre el. De pildă, Asmāʾ bint Abī Bakr — Allah să fie mulțumit de ea — a spus:

ذبحنا على عهد النبي صلى الله عليه وسلم فرسا ونحن في المدينة فأكلناه

„Pe vremea Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, am sacrificat un cal, pe când ne aflam în Medina, și l-am mâncat."

Spusa lui Asmāʾ bint Abī Bakr

Al patrulea: Companionul spune despre ceva că face parte din Sunnah. De pildă, Ibn Masʿūd — Allah să fie mulțumit de el — a spus:

من السنة أن يخفي التشهد

„Face parte din Sunnah ca tashahhud-ul să fie rostit în șoaptă."
Spusa lui Ibn Masʿūd; despre rugăciune

Dacă aceasta este spusă de un tābiʿī, unii o consideră marfūʿ, iar alții mawqūf. De pildă, ʿUbayd Allāh ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUtbah ibn Masʿūd a spus:

السنة أن يخطب الإمام في العيدين خطبتين يفصل بينهما بجلوس

„Sunnah este ca imamul să țină la cele două sărbători două predici, despărțite printr-o ședere."
Spusa lui ʿUbayd Allāh ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUtbah ibn Masʿūd

Al cincilea: Companionul spune *„Ni s-a poruncit"*, *„Ni s-a interzis"*, *„Oamenilor li s-a poruncit"* ori ceva asemănător. De pildă, Umm ʿAțiyyah — Allah să fie mulțumit de ea — a spus:

أمرنا أن نخرج في العيدين العواتق

„Ni s-a poruncit să le scoatem la cele două sărbători pe tinerele fete ajunse la maturitate."
Spusa lui Umm ʿAțiyyah

نهينا عن اتباع الجنائز ولم يعزم علينا

„Ni s-a interzis să urmăm cortegiile funerare, dar interdicția nu ne-a fost impusă cu strictețe."
Spusa lui Umm ʿAțiyyah

Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său — a spus:

أمر الناس أن يكون آخر عهدهم بالبيت الطواف

„Oamenilor li s-a poruncit ca ultima lor întâlnire cu Casa să fie ṭawāf-ul."
Spusa lui Ibn ʿAbbās

Anas — Allah să fie mulțumit de el — a spus:

وقت لنا في قص الشارب وتقليم الأظافر ونتف الإبط

وحلق العانة أن لا نترك فوق أربعين ليلة

„Ni s-a stabilit, în privința scurtării mustății, tăierii unghiilor, smulgerii părului de la subsuori și raderii părului pubian, să nu le lăsăm mai mult de patruzeci de nopți."
Spusa lui Anas

Al șaselea: Companionul stabilește că un lucru este un act de neascultare. De pildă, Abū Hurayrah — Allah să fie mulțumit de el — a spus despre cineva care ieșise din moschee după chemarea la rugăciune:

أما هذا فقد عصى أبا القاسم صلى الله عليه وسلم

„Acesta l-a nesocotit pe Abū al-Qāsim, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui."
Spusa lui Abū Hurayrah

Tot astfel este și atunci când Companionul stabilește că un lucru reprezintă ascultare. Căci un lucru nu este neascultare ori ascultare decât în temeiul unui text al Legiuitorului, iar Companionul nu se pronunță categoric astfel fără să aibă o cunoaștere în această privință.

Al șaptelea: despre Companion se spune că *„a ridicat hadithul”* ori că l-a transmis cu atribuire. De pildă, Saʿīd ibn Jubayr a relatat de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său — că a spus:

الشفاء في ثلاث شربة عسل وشرطة محجم وكية نار

وأنهى أمتي عن الكي

„Vindecarea se află în trei: o înghițitură de miere, o incizie făcută la aplicarea ventuzelor și o cauterizare cu foc. Iar eu îi interzic comunității mele cauterizarea.”

Ibn ʿAbbās; „a ridicat hadithul” la Profet

Tot astfel, Saʿīd ibn al-Musayyib a relatat de la Abū Hurayrah — Allah să fie mulțumit de el — cu atribuire:

الفطرة خمس أو خمس من الفطرة الختان والاستحداد

ونتف الإبط وتقليم الأظافر وقص الشارب

„Fițrah cuprinde cinci lucruri — sau: cinci lucruri fac parte din fițrah —: circumcizia, raderea părului pubian, smulgerea părului de la subsuori, tăierea unghiilor și scurtarea mustății.”

Abū Hurayrah; relatare cu atribuire

Tot astfel sunt formulele folosite despre un Companion: *„Transmite hadithul”*, *„Îl atribuie mai sus”*, *„Îl duce până la el”* și altele asemănătoare. Aceste expresii au statutul unui marfūʿ explicit: chiar dacă nu îl atribuie în mod explicit Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, ele indică aceasta.

Mawqūf este ceea ce îi este atribuit unui Companion și nu s-a stabilit că are statut de marfūʿ. De pildă, ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb — Allah să fie mulțumit de el — a spus:

يهدم الإسلام زلة العالم وجدال المنافق العليم بالكتاب وحكم الأئمة المضلين

„Islamul este dărâmat de greșeala învățatului, de disputa ipocritului care cunoaște Cartea și de cârmuirea conducătorilor care rătăcesc oamenii."

Exemplu de mawqūf: spusa lui ʿUmar

Maqṭūʿ este ceea ce îi este atribuit unui tābiʿī sau unei persoane din generațiile de după acesta. De pildă, Ibn Sīrīn a spus:

إن هذا العلم دين فانظروا عمن تأخذون دينكم

„Această știință este religie, așadar luați seama de la cine vă luați religia."

Exemplu de maqṭūʿ: spusa lui Ibn Sīrīn

Mālik a spus:

اترك من أعمال السر ما لا يحسن بك أن تعمله في العلانية

„Lasă dintre faptele ascunse ceea ce nu se cuvine să faci în văzul lumii."

Exemplu de maqṭūʿ: spusa lui Mālik

Companionul

Vom prezenta definiția Companionului, statutul Companionilor, cine a murit ultimul dintre ei și folosul cunoașterii acestui lucru, precum și Companionii care au relatat cel mai mult.

Companionul este cel care s-a întâlnit cu Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, ori l-a văzut, crezând în el, și a murit în această credință.

Definiția îl cuprinde și pe cel care a apostaziat, apoi s-a întors la Islam, precum al-Ashʿath ibn Qays. El apostaziase după moartea Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui; a fost adus prizonier la Abū Bakr, s-a căit, iar Abū Bakr — Allah să fie mulțumit de el — i-a acceptat căința.

Ea îl exclude pe cel care a crezut în Profet în timpul vieții sale, dar nu s-a întâlnit cu el, precum al-Najāshī, precum și pe cel care a apostaziat și a murit în această stare. De pildă, ʿAbd Allāh ibn Khaṭal a fost omorât în ziua cuceririi Meccăi, iar Rabīʿah ibn Umayyah ibn Khalaf a apostaziat în vremea lui ʿUmar și a murit apostat.

Companionii au fost mulți și numărul lor nu poate fi stabilit cu certitudine. S-a spus însă, cu aproximație, că au fost o sută paisprezece mii.

Toți Companionii sunt de încredere și integri. Relatarea fiecăruia dintre ei este acceptată chiar dacă persoana lui nu este cunoscută. De aceea s-a spus: *„Necunoașterea identității Companionului nu dăunează."*

Dovada acestui statut este că Allah și Trimisul Său i-au lăudat în numeroase texte, iar Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, accepta spusa unuia dintre ei atunci când îi era cunoscut Islamul, fără să întrebe despre starea sa. Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său — a relatat:

جاء أعرابي إلى النبي صلى الله عليه وسلم فقال إني رأيت الهلال يعني رمضان فقال أتشهد أن لا إله إلا الله قال نعم قال أتشهد أن محمدا رسول الله قال نعم قال يا بلال أذن في الناس فليصوموا غدا

„Un beduin a venit la Profet, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, și a spus: «Am văzut luna nouă» — adică cea a lunii Ramaḍān. El l-a întrebat: «Mărturisești că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah?» A răspuns: «Da.» A întrebat: «Mărturisești că Muḥammad este Trimisul lui Allah?» A răspuns: «Da.» Atunci a spus: «O, Bilāl, vestește-le oamenilor să postească mâine!»”

Relatat de cei cinci; declarat autentic de Ibn Khuzaymah și Ibn Ḥibbān

Ultimul Companion care a murit, în sens absolut, a fost ʿĀmir ibn Wāthilah al-Laythī. El a murit la Mecca în anul 110 H și a fost astfel și ultimul care a murit la Mecca.

Ultimul care a murit în Medina a fost Maḥmūd ibn al-Rabīʿ al-Anṣārī al-Khazrajī, în anul 99 H.

Ultimul care a murit în al-Shām, la Damasc, a fost Wāthilah ibn al-Asqaʿ al-Laythī, în anul 86 H, iar la Ḥimṣ, ʿAbd Allāh ibn Busr al-Māzinī, în anul 96 H.

Ultimul care a murit în Basra a fost Anas ibn Mālik al-Anṣārī al-Khazrajī, în anul 93 H.

Ultimul care a murit în Kufa a fost ʿAbd Allāh ibn Abī Awfā al-Aslamī, în anul 87 H.

Ultimul care a murit în Egipt a fost ʿAbd Allāh ibn al-Ḥārith ibn Jazʾ al-Zubaydī, în anul 89 H.
Niciunul dintre ei nu a mai rămas în viață după anul 110 H, potrivit relatării lui Ibn ʿUmar — Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său:

صلى بنا رسول الله صلى الله عليه وسلم في آخر حياته فلما سلم قام فقال أرأيتكم ليلتكم هذه فإن رأس مائة سنة منها لا يبقى من هو اليوم على ظهر الأرض أحد

„Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, s-a rugat cu noi spre sfârșitul vieții sale. După salutul de încheiere s-a ridicat și a spus: «Vedeți voi această noapte a voastră? După o sută de ani de la ea nu va mai fi rămas nimeni dintre cei care se află astăzi pe fața pământului.»”
Convenit de al-Bukhārī și Muslim

Aceasta a fost cu o lună înaintea morții sale, după cum a relatat Muslim în hadithul lui Jābir.

Cunoașterea ultimilor Companioni care au murit are două foloase:

Primul: nu este acceptată pretenția de a fi Companion a celui care a murit după această limită.

Al doilea: relatarea de la Companioni a celui care nu ajunsese încă la vârsta discernământului înaintea acestei limite are un lanț întrerupt.

Unii Companioni au relatat mult și numeroși oameni au preluat de la ei. Cei de la care s-au relatat peste o mie de hadithuri sunt:

1. Abū Hurayrah — Allah să fie mulțumit de el —: 5.374.

2. ʿAbd Allāh ibn ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb — Allah să fie mulțumit de ei amândoi —: 2.630.

3. Anas ibn Mālik — Allah să fie mulțumit de el —: 2.286.

4. ʿĀʾishah — Allah să fie mulțumit de ea —: 2.210.

5. ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de ei amândoi —: 1.660.

6. Jābir ibn ʿAbd Allāh — Allah să fie mulțumit de ei amândoi —: 1.540.

7. Abū Saʿīd al-Khudrī — Allah să fie mulțumit de el —: 1.170.

Faptul că de la acești Companioni s-au transmis multe hadithuri nu înseamnă neapărat că ei au preluat mai mult decât ceilalți de la Profet, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui. Numărul mic al relatărilor transmise de la un Companion se poate datora morții sale timpurii, precum în cazul lui Ḥamzah — Allah să fie mulțumit de el —, unchiul Profetului, ori faptului că era ocupat cu lucruri mai importante, precum ʿUthmān — Allah să fie mulțumit de el —, sau ambelor cauze, precum Abū Bakr — Allah să fie mulțumit de el —, care a murit devreme și a fost ocupat cu conducerea califatului. Pot exista și alte motive.

Mukhaḍram

Vom prezenta definiția și statutul hadithului său.

Mukhaḍram este cel care a crezut în Profet, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, în timpul vieții acestuia, dar nu s-a întâlnit cu el.

Cei numiți mukhaḍramūn formează o generație distinctă între Companioni și tābiʿīn. S-a spus însă și că ei aparțin celor dintâi tābiʿīn.

Unii învățați au numărat aproximativ patruzeci de astfel de persoane. Printre ele se numără al-Aḥnaf ibn Qays, al-Aswad ibn Yazīd, Saʿīd ibn Iyās, ʿAbd Allāh ibn ʿUkaym, ʿAmr ibn Maymūn, Abū Muslim al-Khawlānī și al-Najāshī, regele Abisiniei.

Hadithul unui mukhaḍram intră în categoria mursal-ului transmis de un tābiʿī: are, așadar, lanț întrerupt, iar în privința acceptării sale există aceeași divergență ca la mursal-ul unui tābiʿī.

Tābiʿī

Tābiʿī este cel care s-a întâlnit cu un Companion, crezând în Profet, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, și a murit în această credință.

Tābiʿīn au fost atât de mulți încât nu pot fi numărați. Ei formează trei generații: cea dintâi, cea din urmă și una intermediară.

Cei dintâi sunt cei ale căror relatări provin în cea mai mare parte de la Companioni, precum Saʿīd ibn al-Musayyib, ʿUrwah ibn al-Zubayr și ʿAlqamah ibn Qays.

Cei din urmă sunt cei ale căror relatări provin în cea mai mare parte de la alți tābiʿīn și care s-au întâlnit doar cu puțini Companioni, precum Ibrāhīm al-Nakhaʿī, Abū al-Zinād și Yaḥyā ibn Saʿīd.

Cei din generația intermediară sunt cei care au relatat mult atât de la Companioni, cât și de la cei dintâi tābiʿīn, precum al-Ḥasan al-Baṣrī, Muḥammad ibn Sīrīn, Mujāhid, ʿIkrimah, Qatādah, al-Shaʿbī, al-Zuhrī, ʿAṭāʾ, ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz și Sālim ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb.

Isnād — lanțul transmiterii

Vom prezenta definiția, felurile și cele mai autentice lanțuri.

Isnād, numit și sanad, desemnează transmițătorii hadithului care ni l-au transmis.

De exemplu, al-Bukhārī a spus:

حدثنا عبد الله بن يوسف أخبرنا مالك عن ابن شهاب عن أنس بن مالك رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لا تباغضوا ولا تحاسدوا ولا تدابروا وكونوا عباد الله إخوانا ولا يحل لمسلم أن يهجر أخاه فوق ثلاث ليال

„Ne-a relatat ʿAbd Allāh ibn Yūsuf: ne-a înștiințat Mālik, de la Ibn Shihāb, de la Anas ibn Mālik — Allah să fie mulțumit de el — că Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, a spus: «Nu vă urâți, nu vă invidiați și nu vă întoarceți spatele unii altora! Fiți, o, robi ai lui Allah, frați! Nu îi este îngăduit unui musulman să întrerupă legătura cu fratele său mai mult de trei nopți.»”

Exemplu de isnād; al-Bukhārī

Lanțul este: ʿAbd Allāh ibn Yūsuf, Mālik, Ibn Shihāb și Anas ibn Mālik.

Isnād-ul se împarte în două: ʿālī și nāzil. ʿĀlī este cel mai apropiat de autenticitate, iar nāzil este opusul său.

Superioritatea unui lanț poate privi însușirile sau numărul transmițătorilor.

1. Superioritatea prin însușiri înseamnă că transmițătorii săi sunt mai puternici în precizie ori în integritate decât transmițătorii altui lanț.

2. Superioritatea prin număr înseamnă că lanțul are mai puțini transmițători decât un altul. Un număr mic de transmițători este considerat superior deoarece, cu cât sunt mai puțini intermediari, cu atât scade posibilitatea unei greșeli și lanțul este mai apropiat de autenticitate.

Inferioritatea lanțului, năzil, este opusul superiorității și are de asemenea două feluri: prin însușiri și prin număr.

1. Inferioritatea prin însușiri înseamnă că transmițătorii sunt mai slabi în precizie ori în integritate decât cei din alt lanț.

2. Inferioritatea prin număr înseamnă că un lanț are mai mulți transmițători decât un altul.

Cele două feluri de superioritate, prin însușiri și prin număr, se pot reuni într-un singur lanț; el este atunci superior în ambele privințe. Poate exista și numai una dintre ele, iar lanțul să fie superior prin însușiri și inferior prin număr sau invers. Folosul cunoașterii superiorității și inferiorității este preferarea lanțului superior atunci când există o contradicție.

În urma cercetării, nu se stabilește că un anumit lanț este cel mai autentic dintre toate în sens absolut. Această apreciere se face în raport cu un Companion, o regiune sau un subiect. Astfel, se spune: *„Cel mai autentic lanț al relatărilor lui Abū Bakr”*, *„Cel mai autentic lanț al celor din Ḥijāz”*, *„Cel mai autentic lanț al hadithului despre coborârea Domnului”*. Au fost menționate cele mai autentice lanțuri în raport cu anumiți Companioni, printre care:

Pentru Abū Hurayrah — Allah să fie mulțumit de el —: al-Zuhrī, de la Saʿīd ibn al-Musayyib, de la Abū Hurayrah.

Pentru ʿAbd Allāh ibn ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb — Allah să fie mulțumit de ei amândoi —: Mālik, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar.

Pentru Anas ibn Mālik — Allah să fie mulțumit de el —: Mālik, de la al-Zuhrī, de la Anas.

Pentru ʿĀʾishah — Allah să fie mulțumit de ea —: Hishām ibn ʿUrwah, de la tatăl său, de la ʿĀʾishah.

Pentru ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de ei amândoi —: al-Zuhrī, de la ʿUbayd Allāh ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUtbah, de la Ibn ʿAbbās.

Pentru Jābir ibn ʿAbd Allāh — Allah să fie mulțumit de ei amândoi —: Sufyān ibn ʿUyaynah, de la ʿAmr ibn Dīnār, de la Jābir.

În privința relatării lui ʿAmr ibn Shuʿayb de la tatăl său, Shuʿayb, de la bunicul său — adică bunicul lui Shuʿayb —, acesta

este ʿAbd Allāh ibn ʿAmr ibn al-ʿĀṣ. Unii au exagerat, numărând acest lanț printre cele mai autentice, iar alții l-au respins, spunând că Shuʿayb nu și-a cunoscut bunicul și că lanțul ar fi, prin urmare, întrerupt.

Opinia mai puternică este că această transmitere este autentică și acceptată. Al-Bukhārī a spus: *„I-am văzut pe Aḥmad ibn Ḥanbal, ʿAlī ibn al-Madīnī, Isḥāq ibn Rāhawayh și Abū ʿUbayd, precum și pe cei mai mulți dintre învățații noștri, folosind ca dovadă hadithul lui ʿAmr ibn Shuʿayb de la tatăl său, de la bunicul său. Niciunul dintre musulmani nu l-a abandonat."* Al-Bukhārī a mai spus: *„Unii oameni îi urmează."*

Respingerea pe motiv că Shuʿayb nu și-ar fi cunoscut bunicul nu este întemeiată, deoarece s-a stabilit că Shuʿayb a auzit de la bunicul său, ʿAbd Allāh; așadar, nu există întrerupere. Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah a spus: *„Imamii Islamului și majoritatea învățaților folosesc ca dovadă hadithul lui ʿAmr ibn Shuʿayb, dacă transmiterea până la el este autentică."*

Musalsal — transmiterea cu o însușire repetată

Vom prezenta definiția și folosul său.

Musalsal este hadithul ai cărui transmițători coincid într-un anumit lucru legat de transmițător sau de felul transmiterii. Un exemplu legat de transmițător este hadithul lui Muʿādh ibn Jabal — Allah să fie mulțumit de el — că Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, i-a spus:

يا معاذ إني أحبك أوصيك لا تدعن في دبر كل صلاة

تقول اللهم أعني على ذكرك وشكرك وحسن عبادتك

„O, Muʿādh, eu te iubesc. Te îndemn să nu omiți să spui după fiecare rugăciune: «O, Allah, ajută-mă să Te pomenesc, să Îți mulțumesc și să Te ador cum se cuvine!»"

Hadithul lui Muʿādh ibn Jabal

S-a menționat că fiecare dintre cei care îl transmitea îi spunea celui căruia i-l relata: وأنا أحبك فقل اللهم أعني *„Și eu te iubesc. Spune: «O, Allah, ajută-mă...»”* și continua.
Un exemplu legat de transmitere este ceea ce al-Bukhārī a spus în Ṣaḥīḥ-ul său:

حدثنا عمرو بن حفص حدثنا أبي حدثنا الأعمش حدثنا
زيد بن وهب حدثنا عبد الله يعني ابن مسعود حدثنا
رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو الصادق المصدوق إن
أحدكم يجمع في بطن أمه أربعين يوما ثم يكون علقة

„Ne-a relatat ʿAmr ibn Ḥafṣ: ne-a relatat tatăl meu: ne-a relatat al-Aʿmash: ne-a relatat Zayd ibn Wahb: ne-a relatat ʿAbd Allāh — adică Ibn Masʿūd —: ne-a relatat Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, cel sincer și demn de crezare: «Fiecare dintre voi este adunat în pântecele mamei sale timp de patruzeci de zile, apoi devine un cheag...»”
Exemplu de musalsal în formula transmiterii; al-Bukhārī

Acest hadith este musalsal prin folosirea aceleiași formule de către transmițători: *„Ne-a relatat”*. Tot astfel ar fi dacă s-ar repeta formula *„De la cutare, de la cutare”*, ori dacă fiecare l-ar transmite ca fiind primul sau ultimul hadith auzit de la învățătorul său.

Folosul hadithului musalsal este că arată precizia cu care transmițătorii au preluat unii de la alții și grija fiecăruia de a-l urma pe cel dinaintea sa.

Primirea hadithului și transmiterea lui

Primirea hadithului — taḥammul

Vom prezenta definiția, condițiile și felurile sale.

Primirea hadithului înseamnă preluarea lui de la cel care îl relatează.

Are trei condiții:

1. Discernământul: capacitatea de a înțelege ce i se spune și de a răspunde corect. De regulă, aceasta se dobândește la împlinirea vârstei de șapte ani. Primirea nu este valabilă în cazul celui care nu are discernământ din cauza vârstei mici ori care l-a pierdut din cauza bătrâneții sau a altui motiv.

2. Judecata sănătoasă: primirea nu este valabilă în cazul celui lipsit de ea ori al celui cu mintea grav tulburată.

3. Absența piedicilor: primirea nu este valabilă când există somnolență puternică, zgomot mult ori o preocupare care îl distrage puternic.

Felurile sale sunt numeroase, printre care:

1. Ascultarea cuvintelor învățătorului. Cea mai înaltă formă a acesteia este dictarea.

2. Citirea în fața învățătorului, numită ʿarḍ.

3. Ijāzah: învățătorul îi permite să relateze de la el, fie că își exprimă permisiunea oral ori în scris.

Transmiterea pe baza unei ijāzah este validă potrivit majorității învățaților, deoarece există nevoie de ea. Validitatea ei presupune trei condiții:

Prima: materialul pentru care se acordă permisiunea să fie cunoscut, fie prin desemnare precisă, precum: *„Îți permit să relatezi de la mine Ṣaḥīḥ al-Bukhārī”*, fie printr-o formulare cuprinzătoare, precum: *„Îți permit să relatezi de la mine toate relatările mele.”* Astfel, poate transmite pe baza acestei permisiuni generale orice a stabilit că face parte din relatările învățătorului.

Dacă materialul este nedeterminat, transmiterea pe baza permisiunii nu este validă. De exemplu: *„Îți permit să relatezi de la mine o parte din Ṣaḥīḥ al-Bukhārī”* ori *„o parte dintre relatările mele”*, deoarece beneficiarul nu știe ce anume îi este permis.

A doua: beneficiarul să existe. Nu este validă acordarea unei permisiuni unei persoane încă inexistente, nici ca adaos la alta, nici separat. Dacă ar spune: *„Îți acord permisiunea ție și celui care*

ți se va naște" ori *„Îi acord permisiunea celui care i se va naște lui cutare"*, permisiunea nu este validă.

A treia: beneficiarul să fie determinat prin persoana ori printr-o însușire a sa. De exemplu: *„Vă permit ție și lui cutare să transmiteți relatările mele de la mine"* ori *„Le permit studenților științei hadithului să transmită relatările mele de la mine."* Dacă permisiunea este generală, precum: *„Le permit tuturor musulmanilor să relateze de la mine"*, ea nu este validă. S-a spus însă și că este validă acordarea ei unei persoane încă inexistente ori nedeterminate. Allah știe cel mai bine.

Transmiterea hadithului — adā'

Vom prezenta definiția, condițiile acceptării și formulele sale.

Transmiterea hadithului înseamnă comunicarea lui către altcineva.

Hadithul trebuie transmis în forma în care a fost auzit, chiar și în privința formulelor de transmitere. Așadar, formula *„Mi-a relatat"* nu se înlocuiește cu *„M-a înștiințat"*, *„Am auzit"* ori cu alta asemănătoare, deoarece sensurile lor diferă în terminologia de specialitate.

S-a transmis de la imamul Aḥmad că a spus: *„Urmează formularea învățătorului când spune: «Mi-a relatat», «Ne-a relatat», «Am auzit» și «Ne-a înștiințat»; nu o depăși."*

Acceptarea transmiterii presupune anumite condiții, printre care:

1. Judecata sănătoasă: nu este acceptată de la cel lipsit de ea, de la cel cu mintea grav tulburată ori de la cel care și-a pierdut discernământul din cauza bătrâneții sau din alt motiv.

2. Pubertatea: nu este acceptată de la un copil. S-a spus însă că este acceptată de la un adolescent apropiat de pubertate și demn de încredere.

3. Islamul: nu este acceptată de la un necredincios, chiar dacă primise hadithul pe când era musulman.

4. Integritatea: nu este acceptată de la un păcătos, chiar dacă primise hadithul pe când era integru.

5. Absența piedicilor: nu este acceptată dacă omul este copleșit de somnolență ori de o preocupare care îi tulbură gândirea.

Formulele de transmitere sunt expresiile prin care se comunică hadithul și au mai multe trepte:

Prima: *„Am auzit”* — samiʿtu — sau *„Mi-a relatat”* — ḥaddathanī —, dacă a ascultat singur de la învățător. Dacă au fost și alții împreună cu el, spune: *„Am auzit noi”* — samiʿnā — ori *„Ne-a relatat”* — ḥaddathanā.

A doua: *„Am citit în fața lui”* — qaraʾtu ʿalayhi —, *„M-a înștiințat prin citirea mea în fața lui”* — akhbaranī qirāʾatan ʿalayhi — ori *„M-a înștiințat”* — akhbaranī —, dacă el a citit în fața învățătorului.

A treia: *„S-a citit în fața lui, iar eu ascultam”* — quriʾa ʿalayhi wa-anā asmaʿ —, *„Am citit noi în fața lui”* — qaraʾnā ʿalayhi — ori *„Ne-a înștiințat”* — akhbaranā —, dacă altcineva a citit în fața învățătorului, iar el asculta.

A patra: *„M-a înștiințat prin permisiune”* — akhbaranī ijāzatan —, *„Mi-a relatat prin permisiune”* — ḥaddathanī ijāzatan —, *„M-a informat”* — anbaʾanī — ori *„De la cutare”* — ʿan fulān —, dacă relatează de la el în temeiul unei ijāzah.

Această diferențiere aparține învățaților de mai târziu. Cei dintâi considerau că ḥaddathanī, akhbaranī și anbaʾanī au același sens, fiind formule folosite de cel care a ascultat de la învățător. Au mai rămas și alte formule, pe care le-am lăsat deoparte, deoarece nu am tratat felurile de primire corespunzătoare lor.

Scrierea hadithului

Vom prezenta definiția, statutul scrierii sale și felul în care trebuie făcută.

Scrierea hadithului înseamnă transmiterea lui în scris.

Regula de bază este că scrierea este îngăduită, deoarece este un mijloc. Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, i-a permis lui ʿAbd Allāh ibn ʿAmr să scrie ceea ce auzea de la el; Aḥmad a relatat aceasta cu un lanț ḥasan. Dacă există însă teama unei consecințe oprite de Lege, scrierea este interzisă. Astfel se înțeleg cuvintele Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui:

لا تكتبوا عني شيئا غير القرآن فمن كتب عني شيئا غير القرآن فليمحه

„Nu scrieți de la mine nimic în afară de Coran. Cine a scris de la mine ceva în afară de Coran să îl șteargă."
Relatat de Muslim și Aḥmad; formularea este a lui Aḥmad

Dacă păstrarea Sunnei și transmiterea Legii depind de scrierea ei, aceasta devine obligatorie. De aceea Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, își trimitea în scris învățătura oamenilor, chemându-i la Allah, Cel Atotputernic și Măreț, și comunicându-le Legea Sa. În cele două Ṣaḥīḥ-uri, Abū Hurayrah — Allah să fie mulțumit de el — a relatat că Profetul a ținut o predică în anul cuceririi Meccăi. Un om din Yemen, numit Abū Shāh, s-a ridicat și a spus: اكتبوا لي يا رسول الله *„Scrieți-mi-o, o, Trimis al lui Allah!"* Atunci el a spus:

اكتبوا لأبي شاه

„Scrieți pentru Abū Shāh!"
Predica auzită de Abū Shāh

Este obligatorie grija în scrierea hadithului, deoarece ea este unul dintre cele două mijloace de transmitere a lui. Prin urmare, trebuie îngrijită la fel ca transmiterea orală. Scrierea sa are o formă obligatorie și una recomandată.

Forma obligatorie este scrierea hadithului într-un scris clar și lămurit, care nu produce dificultăți de înțelegere ori confuzii.

În privința formei recomandate, se ține seama de următoarele:

1. Când este menționat numele lui Allah, se scriu explicit formule precum *„Preaînaltul”*, *„Cel Atotputernic și Măreț”*, *„Slavă Lui”* ori alte formule de laudă, fără simboluri. Când este menționat numele Trimisului, se scrie explicit formula *„pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui”*, fără simboluri. În comentariul său la Alfiyyah privind terminologia hadithului, al-ʿIrāqī a spus: *„Este dezaprobată simbolizarea în scris a rugii de binecuvântare asupra Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, prin limitarea la două litere și altele asemenea.”* A mai spus: *„Este dezaprobată și omiterea fie a binecuvântării, fie a salutului, limitându-se la una dintre ele.”*

Când este menționat un Companion, se scrie: *„Allah să fie mulțumit de el.”* Nu se rezervă unui anumit Companion o laudă ori o invocație, repetată ca semn distinctiv la fiecare menționare, așa cum procedează rāfiḍiții în privința lui ʿAlī ibn Abī Ṭālib — Allah să fie mulțumit de el —, spunând *„Pacea fie asupra lui”* ori *„Allah să îi cinstească fața”*. Ibn Kathīr a spus că acestea sunt formule de cinstire și respect, dar cei doi shaykhi — adică Abū Bakr și ʿUmar — și emirul dreptcredincioșilor ʿUthmān sunt mai îndreptățiți la ele decât el.

Cât despre adăugarea binecuvântării la salut atunci când este menționat numai ʿAlī — Allah să fie mulțumit de el —, aceasta este oprită, mai ales dacă este făcută ca semn distinctiv și pentru a-i exclude pe ceilalți. Într-un asemenea caz, abandonarea ei este necesară. Aceasta a spus Ibn al-Qayyim în cartea Jalāʾ al-afhām.

Când este menționat un tābiʿī sau cineva din generațiile de după el care merită o invocație, se scrie: *„Allah să aibă milă de el.”*

2. Textul propriu-zis al hadithului să fie marcat prin ceva care îl deosebește, de exemplu prin paranteze rotunde, paranteze drepte, două cercuri sau alt semn asemănător, pentru a nu se amesteca cu alte cuvinte și a se produce confuzie.

3. Să fie respectate regulile urmate la corectarea greșelilor.

Textul omis se adaugă în una dintre margini, deasupra ori dedesubt, indicându-i-se locul printr-un semn care îl identifică.

Textul în plus se taie cu o linie clară, de la primul până la ultimul său cuvânt, pentru a nu fi șters ceea ce se află dedesubt și a-i rămâne ascuns cititorului. Dacă pasajul în plus este lung, se scrie înaintea primului său cuvânt *„nu”*, iar după ultimul *„până aici”*, puțin deasupra rândului.

Dacă adăugirea constă în repetarea unui cuvânt, se taie ultima apariție, afară de cazul în care ea este legată de ceea ce urmează; atunci se taie prima. De exemplu, dacă se repetă ʿabd în numele ʿAbd Allāh ori imriʾ în expresia imriʾ muʾmin, se taie prima apariție.

4. Să nu fie despărțite pe două rânduri două cuvinte a căror separare poate sugera un sens greșit. De pildă, spusa lui ʿAlī — Allah să fie mulțumit de el —: بشر قاتل ابن صفية يعني الزبير بالنار

„Vestește-i ucigașului fiului Șafiyyei — adică al-Zubayr — Focul!”

Nu se așază بشر قاتل *„Vestește-i ucigașului”* pe un rând și ابن صفية بالنار *„fiului Șafiyyei Focul”* pe alt rând.

5. Să fie evitate simbolurile, cu excepția celor bine cunoscute între specialiștii hadithului.[2] Printre acestea se află:

2 Mulți dintre învățații de mai târziu folosesc simboluri pentru a prescurta, însă explică terminologia adoptată de ei; astfel dispare riscul legat de folosirea acestora.

„ثنا”, „نا” și „دثنا” sunt prescurtări pentru حدثنا (ḥaddathanā — *„ne-a relatat”*) și se citesc ḥaddathanā. „أنا”, „أرنا” și „أبنا” sunt prescurtări pentru أخبرنا (akhbaranā — *„ne-a înștiințat”*) și se citesc akhbaranā. „ق” (qāf) este prescurtarea pentru قال (*„a spus”*) și se citește qāla (*„a spus”*). Cel mai adesea, *„a spus”* se omite fără simbol în scris, însă se rostește la citire. De exemplu, al-Bukhārī a spus:

حدثنا أبو معمر حدثنا عبد الوارث قال يزيد حدثني
مطرف بن عبد الله عن عمران قال قلت يا رسول الله
فيما يعمل العاملون قال كل ميسر لما خلق له

„Ne-a relatat Abū Maʿmar: ne-a relatat ʿAbd al-Wārith: Yazīd a spus: mi-a relatat Muṭarrif ibn ʿAbd Allāh, de la ʿImrān, care a spus: «Am întrebat: O, Trimis al lui Allah, atunci pentru ce lucrează cei care lucrează? El a răspuns: Fiecăruia îi este ușurat lucrul pentru care a fost creat.»”

Exemplu de omitere în scris a formulei „a spus”; al-Bukhārī

Între transmițători a fost omis în scris cuvântul *„a spus”*, însă acesta se rostește la citire. Așadar, exemplul se citește: *„Al-Bukhārī a spus: ne-a relatat Abū Maʿmar, care a spus: ne-a relatat ʿAbd al-Wārith, care a spus: Yazīd a spus: mi-a relatat Muṭarrif...”* și așa mai departe.

Litera ḥāʾ indică trecerea de la un lanț la altul atunci când hadithul are mai multe lanțuri, fie că schimbarea are loc la sfârșitul lanțului ori în interiorul său. Se citește litera ca atare: ḥāʾ.

Un exemplu de schimbare la sfârșitul lanțului este ceea ce al-Bukhārī a spus:

حدثنا يعقوب بن إبراهيم قال حدثنا ابن علية عن عبد العزيز بن صهيب عن أنس عن النبي صلى الله عليه وسلم ح وحدثنا آدم قال حدثنا شعبة عن قتادة عن أنس قال قال النبي صلى الله عليه وسلم لا يؤمن أحدكم حتى أكون أحب إليه من والده وولده والناس أجمعين

„Ne-a relatat Yaʿqūb ibn Ibrāhīm, care a spus: ne-a relatat Ibn ʿUlayyah, de la ʿAbd al-ʿAzīz ibn Ṣuhayb, de la Anas, de la Profet, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui. Ḥā'. Și ne-a relatat Ādam, care a spus: ne-a relatat Shuʿbah, de la Qatādah, de la Anas, care a spus că Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, a spus: «Niciunul dintre voi nu crede până când nu îi sunt mai drag decât tatăl său, copilul său și toți oamenii.»"

Schimbarea lanțului la sfârșit; al-Bukhārī

Un exemplu de schimbare în interiorul lanțului este ceea ce Muslim a spus:

حدثنا قتيبة بن سعيد قال حدثنا ليث ح وحدثنا محمد بن رمح حدثنا الليث عن نافع عن ابن عمر عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال ألا كلكم راع وكلكم مسؤول عن رعيته فالأمير الذي على الناس راع وهو مسؤول عن

رعيته والرجل راع على أهل بيته وهو مسؤول عنهم
والمرأة راعية على بيت بعلها وولدها وهي مسؤولة عنهم
والعبد راع على مال سيده وهو مسؤول عنه ألا فكلكم
راع ومسؤول عن رعيته

„Ne-a relatat Qutaybah ibn Saʿīd, care a spus: ne-a relatat Layth. Ḥāʾ. Și ne-a relatat Muḥammad ibn Rumḥ: ne-a relatat al-Layth, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar, de la Profet, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, că a spus: «Luați aminte! Fiecare dintre voi este păstor și fiecare răspunde de cei aflați în grija sa. Conducătorul oamenilor este păstor și răspunde de cei aflați în grija sa. Bărbatul este păstor pentru familia sa și răspunde de ea. Femeia este păstoriță pentru casa soțului ei și copiii ei și răspunde de ei. Sclavul este păstor pentru averea stăpânului său și răspunde de ea. Luați aminte! Fiecare dintre voi este păstor și răspunde de cei aflați în grija sa.»”

Schimbarea lanțului în interior; Muslim

Consemnarea hadithului

În vremea Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, și a celor patru califi bine călăuziți care i-au urmat, hadithul nu era consemnat în forma sistematică de mai târziu. Al-Bayhaqī a relatat în al-Madkhal, de la ʿUrwah ibn al-Zubayr, că ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb — Allah să fie mulțumit de el — a dorit să scrie tradițiile. I-a consultat pe Companionii Trimisului lui Allah, iar aceștia l-au sfătuit să le scrie. ʿUmar a cerut timp de o lună îndrumarea lui Allah în această privință, apoi, într-o dimineață, după ce Allah îi întărise hotărârea, a spus:

إني كنت أردت أن أكتب السنن وإني ذكرت قوما كانوا
قبلكم كتبوا كتبا فأكبوا عليها وتركوا كتاب الله وإني والله
لا ألبس كتاب الله بشيء أبدا

„Am dorit să scriu tradițiile, însă mi-am amintit de oameni de dinaintea voastră care au scris cărți, s-au aplecat asupra lor și au abandonat Cartea lui Allah. Pe Allah, nu voi amesteca vreodată Cartea lui Allah cu nimic altceva!"

Spusa lui ʿUmar; al-Bayhaqī, al-Madkhal

Când a ajuns calif ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz, Allah să aibă milă de el, și s-a temut de pierderea hadithului, i-a scris judecătorului său din Medina, Abū Bakr ibn Muḥammad ibn ʿAmr ibn Ḥazm:

انظر ما كان من حديث النبي صلى الله عليه وسلم فاكتبه
فإني خفت دروس العلم وذهاب العلماء ولا تقبل إلا
حديث رسول الله صلى الله عليه وسلم ولتفشوا العلم
ولتجلسوا حتى يعلم من لا يعلم فإن العلم لا يهلك حتى
يكون سرا

„Caută ceea ce există din hadithul Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, și scrie-l, căci mă tem de ștergerea științei și de dispariția învățaților. Nu accepta decât hadithul Trimisului lui Allah. Răspândiți știința și așezați-vă pentru a-i învăța pe cei care nu știu, căci știința nu piere până când nu devine ascunsă."

Scrisoarea lui ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz

A scris în acest sens și în celelalte regiuni, apoi i-a poruncit lui Muḥammad ibn Shihāb al-Zuhrī să consemneze tradițiile. Astfel, primul care a alcătuit o culegere de hadith a fost Muḥammad ibn Shihāb al-Zuhrī, la porunca emirului dreptcredincioșilor ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz, Allah să aibă milă de ei amândoi. Aceasta a fost la începutul anului 100 H. Apoi oamenii au continuat, iar metodele lor de alcătuire a culegerilor s-au diversificat.

Metodele alcătuirii culegerilor de hadith

Metodele sunt de două feluri:

Primul: alcătuirea lucrărilor-sursă, în care autorul relatează hadithul cu lanțul său până la capăt. Aceasta are mai multe forme, printre care:

1. Alcătuirea pe fascicule: fiecărui capitol al științei îi este dedicată o parte de sine stătătoare.

Astfel, rugăciunii îi este dedicată o parte, zakāt-ului alta și așa mai departe. Se menționează că aceasta era metoda lui al-Zuhrī și a celor din vremea sa.

2. Alcătuirea pe capitole: într-un singur volum sunt cuprinse mai multe capitole, ordonate tematic, de pildă după ordinea capitolelor jurisprudenței ori în alt fel. Aceasta este metoda lui al-Bukhārī, Muslim și a autorilor culegerilor Sunan.

3. Alcătuirea pe musnad-uri: hadithurile fiecărui Companion sunt adunate separat. În musnad-ul lui Abū Bakr sunt menționate toate relatările transmise de la el, în musnad-ul lui ʿUmar toate relatările sale și așa mai departe. Aceasta este metoda imamului Aḥmad în Musnad-ul său.

Al doilea: alcătuirea lucrărilor derivate, în care autorul preia hadithurile din lucrările-sursă, indicându-le originea, dar fără a mai reda lanțurile. Și aceasta are mai multe forme:

1. Organizarea pe capitole, precum Bulūgh al-marām de Ibn Ḥajar al-ʿAsqalānī și ʿUmdat al-aḥkām de ʿAbd al-Ghanī al-Maqdisī.

2. Organizarea alfabetică, precum al-Jāmiʿ al-ṣaghīr de al-Suyūṭī.

Există și numeroase alte metode în ambele feluri de lucrări, potrivit celor pe care specialiștii hadithului le consideră mai potrivite pentru adunarea și verificarea lui.

Cele șase culegeri de bază

Această denumire se aplică următoarelor lucrări-sursă: Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, Ṣaḥīḥ Muslim, Sunan al-Nasāʾī, Sunan Abī Dāwūd, Sunan al-Tirmidhī și Sunan Ibn Mājah.

Ṣaḥīḥ al-Bukhārī

Autorul a numit această carte al-Jāmiʿ al-ṣaḥīḥ și a selectat-o din șase sute de mii de hadithuri. Allah să aibă milă de el, s-a străduit să o aleagă și să o îngrijească atent, cercetând autenticitatea relatărilor.

El nu includea un hadith decât după ce se îmbăia și împlinea două rakʿah-uri, cerând îndrumarea lui Allah în privința includerii sale. Nu a introdus cu lanț complet decât ceea ce era autentic de la Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, printr-un lanț continuu, ai cărui transmițători îndeplineau condițiile integrității și preciziei.

A încheiat alcătuirea cărții în șaisprezece ani, apoi i-a prezentat-o imamului Aḥmad, lui Yaḥyā ibn Maʿīn, lui ʿAlī ibn al-Madīnī și altora. Ei au apreciat-o și au mărturisit autenticitatea ei. Învățații au primit-o cu acceptare în toate vremurile. Al-Ḥāfiẓ al-Dhahabī a spus: *„Este cea mai măreață și cea mai bună dintre cărțile Islamului, după Cartea lui Allah Preaînaltul."*

Numărul hadithurilor sale, cu repetiții, este 7.397, iar fără repetiții 2.602, după numărătoarea precisă a lui al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar, Allah să aibă milă de el.

Al-Bukhārī

El este Abū ʿAbd Allāh Muḥammad ibn Ismāʿīl ibn Ibrāhīm ibn al-Mughīrah ibn Bardizbah[3] al-Juʿfī, aliatul lor, de origine persană.

Al-Bukhārī s-a născut în luna Shawwāl a anului 194 H și a crescut orfan, sub îngrijirea mamei sale. Și-a început călătoriile în căutarea hadithului în anul 210 H, străbătând țări pentru a-l studia. A stat șase ani în Ḥijāz și a ajuns în al-Shām, Egipt, al-Jazīrah, Basra, Kufa și Bagdad.

Allah să aibă milă de el, avea o memorie extraordinară. S-a menționat că privea o singură dată într-o carte și o memora. Era ascet, evlavios și se ținea departe de sultani și de conducători. Era curajos și darnic. Învățații din vremea sa și cei de după ei l-au lăudat. Imamul Aḥmad a spus: *„Khurāsānul nu a mai dat pe cineva asemenea lui."* Ibn Khuzaymah a spus: *„Sub bolta cerului nu există un om care să cunoască hadithul Trimisului lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, mai bine ori să aibă o memorie mai bună decât Muḥammad ibn Ismāʿīl al-Bukhārī."*

3 Bardizbah este un cuvânt persan care înseamnă cultivarea pământului.

Era un mujtahid în jurisprudență, cu o precizie uimitoare în deducerea regulilor din hadith, după cum o arată titlurile capitolelor din Ṣaḥīḥ-ul său.

A murit, Allah să aibă milă de el, la Khartank[4], o localitate aflată la două farsakh-uri de Samarkand, în noaptea sărbătorii Fiṭr, în anul 256 H, la vârsta de șaizeci și doi de ani fără treisprezece zile. A lăsat în lucrările sale multă știință. Allah să aibă milă de el și să îl răsplătească cu bine pentru ceea ce a făcut pentru musulmani.

Ṣaḥīḥ Muslim

Este bine-cunoscuta carte alcătuită de Muslim ibn al-Ḥajjāj, Allah să aibă milă de el, în care a adunat ceea ce a considerat autentic de la Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui. Al-Nawawī a spus:

> *„A urmat în ea căi de o precauție, precizie, evlavie și cunoaștere la care, de-a lungul vremurilor, nu ajung decât puțini oameni."*

El aduna hadithurile înrudite într-un singur loc, menționa căile și formulările fiecăruia și le ordona pe capitole, fără a scrie însă titlurile acestora, fie de teama măririi cărții, fie din alt motiv. Mai mulți comentatori i-au alcătuit titlurile capitolelor. Printre cele mai bune se numără cele ale lui al-Nawawī, Allah să aibă milă de el.

4 Numele se pronunță cu fatḥah pe khāʾ, sukūn pe rāʾ, fatḥah pe tāʾ și sukūn pe nūn.

Numărul hadithurilor sale, cu repetiții, este 7.275, iar fără repetiții aproximativ 4.000. Majoritatea învățaților, ori toți, sunt de acord că, din punctul de vedere al autenticității, se află pe locul al doilea, după Ṣaḥīḥ al-Bukhārī. În compararea lor s-a spus:

تشاجر قوم في البخاري ومسلم لدي وقالوا أي ذين تقدم
فقلت لقد فاق البخاري صحة كما فاق في حسن
الصناعة مسلم

„Niște oameni s-au certat în preajma mea despre al-Bukhārī și Muslim, întrebând: «Pe care dintre ei îl punem înainte?» Am spus: «Al-Bukhārī l-a întrecut în autenticitate, așa cum Muslim l-a întrecut în frumusețea alcătuirii.»”

Două versuri despre cele două Ṣaḥīḥ-uri

Muslim

El este Abū al-Ḥusayn Muslim ibn al-Ḥajjāj ibn Muslim al-Qushayrī al-Naysābūrī. S-a născut în Naysābūr în anul 204 H și a călătorit prin regiuni în căutarea hadithului, ajungând în Ḥijāz, al-Shām, Irak și Egipt. Când al-Bukhārī a venit la Naysābūr, Muslim a rămas în preajma sa, i-a cercetat știința și i-a urmat calea.

L-au lăudat mulți învățați, atât dintre specialiștii hadithului, cât și dintre ceilalți. A murit în Naysābūr, în anul 261 H, la vârsta de cincizeci și șapte de ani. A lăsat în lucrările sale multă știință. Allah să aibă milă de el și să îl răsplătească cu bine pentru ceea ce a făcut pentru musulmani.

Două precizări

Prima: cele două Ṣaḥīḥ-uri, ale lui al-Bukhārī și Muslim, nu cuprind toate relatările autentice de la Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui. Există hadithuri autentice și în alte lucrări, pe care cei doi nu le-au relatat. Al-Nawawī a spus:

„Al-Bukhārī și Muslim au urmărit să adune un ansamblu de relatări autentice, așa cum un autor de jurisprudență urmărește să adune un ansamblu de chestiuni ale acesteia, nu să cuprindă toate chestiunile sale. Totuși, dacă un hadith omis de amândoi ori de unul dintre ei are un lanț aparent autentic, este o relatare de bază în capitolul său și nu au inclus ceva asemenea ori echivalent în locul său, se pare că au cunoscut un defect al său, dacă într-adevăr îl transmiseseră. Este posibil și să îl fi omis din uitare, pentru a evita lungirea lucrării, considerând că altceva menționat îl înlocuiește, ori din alt motiv."

A doua: învățații sunt de acord că Ṣaḥīḥ-urile lui al-Bukhārī și Muslim sunt cele mai autentice culegeri în ceea ce au menționat cu lanț continuu. Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el, a spus: *„Cei doi nu se pun de acord asupra unui hadith decât dacă este, fără îndoială, autentic."* A mai spus: *„Despre cele mai multe dintre textele lor, specialiștii hadithului știu cu certitudine că Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, le-a spus."*

Cu toate acestea, unii ḥāfiẓi i-au criticat pe autorii celor două Ṣaḥīḥ-uri pentru anumite hadithuri pe care le-au socotit sub nivelul asumat de ei.

Acestea ajung la 210 hadithuri: 32 relatate de amândoi, 78 numai de al-Bukhārī și 100 numai de Muslim.

Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah a spus: *„În privința celor mai multe critici aduse relatărilor declarate autentice de al-Bukhārī, aprecierea lui este mai puternică decât a celor care l-au contestat. În cazul lui Muslim, lucrurile nu stau la fel: autenticitatea unor hadithuri incluse de el a fost contestată, iar cei care l-au contestat au avut dreptate."* A dat drept exemple hadithul

خلق الله التربة يوم السبت *„Allah a creat pământul sâmbăta”* și hadithul despre rugăciunea eclipsei cu trei și patru rukūʿ-uri.

Criticilor aduse celor două lucrări li s-a răspuns în două feluri: în ansamblu și în detaliu.

1. Răspunsul de ansamblu: Ibn Ḥajar al-ʿAsqalānī a spus în introducerea la Fatḥ al-bārī: *„Fără îndoială, al-Bukhārī, apoi Muslim, sunt puși înaintea contemporanilor lor și a imamilor de după ei în cunoașterea relatărilor autentice și a defectelor. Chiar dacă presupunem că argumentele criticilor se opun autentificării lor, fără îndoială că cei doi au prioritate în această privință față de ceilalți. Astfel, obiecția este înlăturată în ansamblu.”*

2. Răspunsul în detaliu: în introducerea sa, Ibn Ḥajar a răspuns separat fiecărei relatări criticate din Ṣaḥīḥ al-Bukhārī. Al-Rashīd al-ʿAṭṭār a alcătuit o carte care răspunde, hadith cu hadith, criticilor aduse lui Muslim. Al-ʿIrāqī a spus în comentariul la Alfiyyah privind terminologia hadithului că a dedicat o carte hadithurilor din cele două Ṣaḥīḥ-uri socotite slabe și răspunsurilor date. Cine dorește să aprofundeze să consulte această lucrare: cuprinde foloase și chestiuni importante. Sfârșitul citatului.

Sunan al-Nasāʾī

Al-Nasāʾī, Allah să aibă milă de el, a alcătuit al-Sunan al-kubrā, în care a inclus relatări autentice și relatări cu defecte. Apoi a prescurtat-o în al-Sunan al-ṣughrā, pe care a numit-o al-Mujtabā și în care a adunat ceea ce a considerat autentic. Aceasta este lucrarea avută în vedere când un hadith este atribuit colecției lui al-Nasāʾī.

Al-Mujtabā cuprinde cele mai puține hadithuri slabe și cei mai puțini transmițători criticați dintre culegerile Sunan, iar rangul său este după cele două Ṣaḥīḥ-uri. În privința transmițătorilor, este pus înaintea Sunan-urilor lui Abū Dāwūd și al-Tirmidhī, datorită rigurozității autorului în alegerea lor. Al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar, Allah să aibă milă de el, a spus: *„Câți transmițători ale căror hadithuri au fost incluse de Abū Dāwūd și al-Tirmidhī a evitat al-Nasāʾī! Mai mult, a evitat să includă relatările unor persoane care*

se află în cele două Ṣaḥīḥ-uri." În ansamblu, condiția lui al-Nasāʾī în al-Mujtabā este cea mai puternică după condițiile celor două Ṣaḥīḥ-uri.

Al-Nasāʾī

El este Abū ʿAbd al-Raḥmān Aḥmad ibn Shuʿayb ibn ʿAlī al-Nasāʾī, numit și al-Nasawī, după Nasā, o localitate cunoscută din Khurāsān. S-a născut la Nasā în anul 215 H, apoi a călătorit în căutarea hadithului și a ascultat de la învățații din Ḥijāz, Khurāsān, al-Shām, al-Jazīrah și alte regiuni. A stat multă vreme în Egipt, unde lucrările sale s-au răspândit. Apoi a călătorit la Damasc, unde a trecut printr-o încercare. A murit în anul 303 H, la al-Ramlah, în Palestina, la vârsta de optzeci și opt de ani. A lăsat multe lucrări despre hadith și defectele lui. Allah să aibă milă de el și să îl răsplătească cu bine pentru ceea ce a făcut pentru musulmani.

Sunan Abī Dāwūd

Este o carte cu 4.800 de hadithuri, alese de autorul său din cinci sute de mii. S-a limitat în ea la hadithurile privind regulile juridice și a spus: *„Am menționat în ea relatările autentice, cele care li se aseamănă și cele apropiate de ele. Dacă în această carte există o slăbiciune severă, o precizez. Nu există în ea relatări de la un transmițător abandonat. Despre ceea ce nu am spus nimic, este ṣāliḥ, iar unele sunt mai autentice decât altele. Cele mai multe hadithuri pe care le-am introdus în Sunan sunt bine cunoscute."*

Al-Suyūṭī a spus: „Este posibil ca prin ṣāliḥ să înțeleagă: potrivit pentru a fi luat în considerare împreună cu alte căi, nu ca dovadă de sine stătătoare; în acest caz ar cuprinde și relatările slabe.

Ibn Kathīr a menționat însă că se relatează de la el și formula: *«Ceea ce nu am comentat este ḥasan.»* Dacă aceasta este stabilită, nu mai există dificultate." — adică nu mai există dificultate în a înțelege prin ṣāliḥ: potrivit ca dovadă. Ibn al-Ṣalāḥ a spus: *„Așadar, ceea ce găsim menționat fără precizare în cartea sa, nu se află în niciunul dintre cele două Ṣaḥīḥ-uri și nimeni nu a afirmat că este autentic, știm că pentru Abū Dāwūd aparține categoriei ḥasan."*

Ibn Mandah a spus: *„Abū Dāwūd includea un lanț slab dacă nu găsea altă relatare în acel capitol, deoarece, după părerea sa, aceasta era mai puternică decât simpla opinie a oamenilor."*

Sunan Abī Dāwūd a devenit cunoscută între jurişti, deoarece reunea hadithurile privind regulile juridice. Autorul a menționat că i-a prezentat-o imamului Aḥmad ibn Ḥanbal, care a apreciat-o și a considerat-o bună. Ibn al-Qayyim a lăudat-o mult în introducerea la Tahdhīb-ul său.

Abū Dāwūd

El este Sulaymān ibn al-Ashʿath ibn Isḥāq al-Azdī al-Sijistānī. S-a născut în Sijistān, una dintre localitățile Basrei, în anul 202 H. A călătorit în căutarea hadithului și a scris de la învățații din Irak, al-Shām, Egipt și Khurāsān. A preluat de la Aḥmad ibn Ḥanbal și de la alți învățători ai lui al-Bukhārī și Muslim.

Învățații l-au lăudat și l-au descris printr-o memorie desăvârșită, o înțelegere pătrunzătoare și evlavie. A murit în Basra, în anul 285 H, la vârsta de șaptezeci și trei de ani. A lăsat în lucrările sale multă știință. Allah să aibă milă de el și să îl răsplătească cu bine pentru ceea ce a făcut pentru musulmani.

Sunan al-Tirmidhī

Această carte este cunoscută și sub numele Jāmiʿ al-Tirmidhī. Al-Tirmidhī, Allah să aibă milă de el, a alcătuit-o după capitolele jurisprudenței și a inclus în ea relatări ṣaḥīḥ, ḥasan și slabe, precizând gradul fiecărui hadith la locul său și arătând motivul slăbiciunii. S-a îngrijit să precizeze care dintre învățați, dintre Companioni și alții, au urmat fiecare hadith. La sfârșit a adăugat o parte despre defectele hadithului, în care a adunat foloase importante.

El a spus: *„Toate hadithurile din această carte sunt urmate în practică și au fost adoptate de unii învățați, cu excepția a două:"*

أن النبي صلى الله عليه وسلم جمع بين الظهر والعصر بالمدينة والمغرب والعشاء من غير خوف ولا سفر

„Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, a reunit în Medina rugăciunile ẓuhr și ʿaṣr, precum și maghrib și ʿishāʾ, fără teamă și fără să fie în călătorie."

Hadithul lui Ibn ʿAbbās, menționat de al-Tirmidhī

إذا شرب فاجلدوه فإن عاد في الرابعة فاقتلوه

„Dacă bea, biciuiți-l; iar dacă revine a patra oară, omorâți-l."[5]

Al doilea hadith menționat de al-Tirmidhī

Această carte cuprinde foloase juridice și de știința hadithului care nu se găsesc în altele. Învățații din Ḥijāz, Irak și Khurāsān au apreciat-o atunci când autorul le-a prezentat-o.

---

5 Eu spun: dimpotrivă, imamul Aḥmad, Allah să aibă milă de el, a urmat sensul hadithului lui Ibn ʿAbbās despre reunire și a îngăduit reunirea rugăciunilor ẓuhr și ʿaṣr, precum și maghrib și ʿishāʾ, pentru bolnav și pentru cei aflați în situații asemănătoare. Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său — a fost întrebat: لم فعل رسول الله صلى الله عليه وسلم ذلك „De ce a făcut Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, aceasta?" El a spus:

أراد أن لا يحرج أمته

„A vrut să nu își pună comunitatea în dificultate."

Răspunsul lui Ibn ʿAbbās

Aceasta arată că, ori de câte ori comunitatea întâmpină dificultate dacă nu reunește rugăciunile, reunirea este îngăduită. Cât despre hadithul uciderii celui care bea vin pentru a patra oară, unii învățați l-au urmat. Ibn Ḥazm a spus că este omorât a patra oară în orice situație. Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah a spus că este omorât atunci când este nevoie de aceasta, dacă oamenii nu se opresc fără ea. Așadar, nu există consens asupra abandonării aplicării celor două hadithuri.

Ibn Rajab a spus: *„Să știi că al-Tirmidhī a inclus în cartea sa relatări ṣaḥīḥ, ḥasan și gharīb. Printre relatările unice pe care le-a inclus există unele munkar, mai ales în capitolele despre virtuți, însă, de regulă, el precizează aceasta. Nu știu să fi transmis de la cineva acuzat de minciună și în privința căruia acuzația este unanimă printr-un lanț rămas singular. Da, poate transmite de la cineva cu memorie slabă sau a cărui transmitere este predominant slabă, însă, de regulă, precizează aceasta și nu o lasă necomentată."*

Al-Tirmidhī

El este Abū ʿĪsā Muḥammad ibn ʿĪsā ibn Sawrah al-Sulamī al-Tirmidhī. S-a născut la Tirmidh, un oraș de pe malul Jayḥūnului, în anul 209 H. A străbătut țările și a ascultat de la învățații din Ḥijāz, Irak și Khurāsān. Învățații au fost de acord asupra rangului său de imam și a măreției sale. Chiar al-Bukhārī se bizuia pe el și prelua de la el, deși al-Bukhārī era unul dintre învățătorii săi. A murit la Tirmidh, în anul 279 H, la vârsta de șaptezeci de ani. A alcătuit lucrări folositoare despre defectele hadithului și alte subiecte. Allah să aibă milă de el și să îl răsplătească cu bine.

Sunan Ibn Mājah

Este o carte organizată pe capitole, în care autorul a adunat aproximativ 4.341 de hadithuri. Mulți dintre învățații de mai târziu o socotesc a șasea dintre lucrările-sursă ale hadithului — cele șase culegeri de bază. Rangul său este însă sub celelalte Sunan-uri: ale lui al-Nasāʾī, Abū Dāwūd și al-Tirmidhī. S-a răspândit chiar părerea că ceea ce relatează numai ea este, de regulă, slab. Totuși, al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar a spus: *„După cercetarea mea, lucrurile nu stau astfel în mod absolut. În ansamblu, există în ea multe hadithuri munkar. La Allah cerem ajutor!"* Al-Dhahabī a spus: *„Cuprinde relatări munkar și puține fabricate."* Al-Suyūṭī a spus: *„A relatat singur de la transmițători acuzați de minciună și de însușirea hadithurilor altora, iar unele dintre aceste hadithuri nu sunt cunoscute decât prin ei."*

Cele mai multe hadithuri ale sale au fost incluse și de toți ori de unii dintre autorii celor șase culegeri. A relatat însă în plus față de

ei 1.339 de hadithuri, potrivit verificării profesorului Muḥammad Fuʾād ʿAbd al-Bāqī.

Ibn Mājah

El este Abū ʿAbd Allāh Muḥammad ibn Yazīd ibn ʿAbd Allāh ibn Mājah — numele se termină cu hāʾ fără vocală, deși se pronunță și cu tāʾ — al-Rabaʿī, aliatul lor, al-Qazwīnī. S-a născut la Qazwīn, în Irakul persan, în anul 209 H. A călătorit în căutarea hadithului la Rayy, Basra, Kufa, Bagdad, al-Shām, Egipt și Ḥijāz și a preluat de la mulți învățați ai acestor locuri. A murit în anul 273 H, la vârsta de șaizeci și patru de ani. A alcătuit mai multe lucrări folositoare. Allah să aibă milă de el și să îl răsplătească cu bine pentru ceea ce a făcut pentru musulmani.

Musnad-ul imamului Aḥmad

Specialiștii hadithului au așezat musnad-urile pe a treia treaptă, după cele două Ṣaḥīḥ-uri și culegerile Sunan.

Unul dintre cele mai importante și mai folositoare musnad-uri este cel al imamului Aḥmad. Specialiștii hadithului, atât cei vechi, cât și cei de mai târziu, au mărturisit că este una dintre cele mai cuprinzătoare cărți ale Sunnei și că adună cel mai mult din ceea ce îi este necesar musulmanului în religia și în viața sa lumească. Ibn Kathīr a spus: *„Nicio carte de tip musnad nu egalează Musnad-ul lui Aḥmad prin numărul relatărilor și buna prezentare a lor."*

Ḥanbal a spus: *„Tatăl meu ne-a adunat pe mine, Ṣāliḥ și ʿAbd Allāh și ne-a citit Musnad-ul. Nimeni în afară de noi nu l-a ascultat. A spus: «Am adunat această carte din peste șapte sute cincizeci de mii de hadithuri. Atunci când musulmanii au păreri diferite despre hadithul Trimisului lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, întoarceți-vă la ea: dacă îl găsiți acolo, este dovadă, iar dacă nu, nu este.»"* Totuși, al-Dhahabī a spus:

> *„Această afirmație privește situația predominantă; altfel, avem hadithuri puternice în cele două Ṣaḥīḥ-uri, în culegerile Sunan și în fascicule, care nu se află în Musnad."*

Fiul său, ʿAbd Allāh, a adăugat relatări care nu provin din transmiterea tatălui său, cunoscute ca Zawā'id ʿAbd Allāh. Abū Bakr al-Qaṭīʿī, care l-a transmis de la ʿAbd Allāh, de la tatăl său, a adăugat și el relatări provenite de la alte persoane decât ʿAbd Allāh și tatăl acestuia.

Numărul hadithurilor din Musnad, cu repetiții, ajunge la aproximativ 40.000, iar fără repetiții la aproximativ 30.000.

Părerile învățaților despre hadithurile din Musnad

Învățații au trei păreri:

Prima: toate hadithurile cuprinse în el pot servi drept dovadă.

A doua: cuprinde relatări autentice, slabe și fabricate. Ibn al-Jawzī a inclus în al-Mawḍūʿāt douăzeci și nouă dintre hadithurile sale, iar al-ʿIrāqī a adăugat alte nouă, reunindu-le într-o fasciculă.

A treia: cuprinde relatări autentice și relatări slabe apropiate de ḥasan, dar nu conține relatări fabricate. Această părere a fost adoptată de Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, al-Dhahabī, al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar și al-Suyūṭī.

Shaykh al-Islām a spus: *„Condiția lui Aḥmad în Musnad este mai puternică decât condiția lui Abū Dāwūd în Sunan. Abū Dāwūd relatează de la persoane pe care Aḥmad le-a evitat în Musnad. Aḥmad și-a impus în Musnad să nu relateze de la cei cunoscuți de el ca mincinoși, chiar dacă unii transmițători sunt slabi. Apoi, fiul său ʿAbd Allāh și Abū Bakr al-Qaṭīʿī au adăugat relatări care au fost alăturate lucrării; printre acestea sunt multe hadithuri fabricate, iar cei care nu știu cred că sunt din transmiterea lui Aḥmad în Musnad."*

Prin explicația lui Shaykh al-Islām, Allah să aibă milă de el, se vede că cele trei păreri pot fi armonizate. Cel care spune că există relatări autentice și slabe nu îl contrazice pe cel care afirmă că toate sunt dovezi, deoarece o relatare slabă devenită ḥasan prin alte căi poate servi ca dovadă. Iar afirmația că există relatări fabricate se înțelege ca referindu-se la adăugirile lui ʿAbd Allāh și Abū Bakr al-Qaṭīʿī.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar a alcătuit o carte numită al-Qawl al-musaddad fī al-dhabb ʿan al-Musnad, în care a menționat hadithurile declarate fabricate de al-ʿIrāqī. A adăugat cincisprezece hadithuri dintre cele menționate de Ibn al-Jawzī, apoi a răspuns fiecăruia în parte. Al-Suyūṭī i-a adăugat relatările menționate de Ibn al-Jawzī pe care acesta le omisese — paisprezece hadithuri —, într-o fasciculă intitulată al-Dhayl al-mumahhad.

Învățații au dedicat Musnad-ului lucrări de prescurtare, comentare, explicare și reorganizare. Printre cele mai bune se numără al-Fatḥ al-rabbānī li-tartīb Musnad al-imām Aḥmad ibn Ḥanbal al-Shaybānī, alcătuită de Aḥmad ibn ʿAbd al-Raḥmān al-Bannā, cunoscut ca al-Sāʿātī. El a împărțit-o în șapte părți; prima privește tawḥīd-ul și fundamentele religiei, iar ultima Învierea și stările Vieții de Apoi. A organizat-o bine pe capitole și a însoțit-o cu un comentariu numit Bulūgh al-amānī min asrār al-Fatḥ al-rabbānī. Titlul se potrivește lucrării, care este foarte folositoare din perspectiva hadithului și a jurisprudenței. Lauda este a lui Allah, Stăpânul lumilor.

Aḥmad ibn Ḥanbal

El este imamul Abū ʿAbd Allāh Aḥmad ibn Muḥammad ibn Ḥanbal al-Shaybānī al-Marwazī, apoi al-Baghdādī. S-a născut în anul 164 H, la Marw, apoi a fost dus la Bagdad când era încă prunc; s-a spus și că s-a născut la Bagdad.

A crescut orfan și a străbătut țări și regiuni în căutarea hadithului, ascultând de la învățații vremii din Ḥijāz, Irak, al-Shām și Yemen. A acordat o grijă deosebită Sunnei și jurisprudenței, până când specialiștii hadithului l-au socotit imamul și juristul lor.

Învățații din vremea sa și cei de după ei l-au lăudat. Al-Shāfiʿī a spus: *„Am plecat din Irak fără să fi văzut un om mai merituos, mai învățat, mai evlavios și mai temător de Allah decât Aḥmad ibn Ḥanbal."* Isḥāq ibn Rāhawayh a spus: *„Aḥmad este o dovadă între Allah și robii Săi pe pământ."* Ibn al-Madīnī a spus: *„Allah a sprijinit această religie prin Abū Bakr al-Ṣiddīq — Allah să fie*

mulțumit de el — în ziua apostaziei și prin Aḥmad ibn Ḥanbal, Allah să aibă milă de el, în ziua încercării." Al-Dhahabī a spus: *„La el a ajuns rangul de imam în jurisprudență, hadith, sinceritate și evlavie. Toți au fost de acord că este de încredere, o dovadă și un imam."*

A murit la Bagdad, în anul 241 H, la vârsta de șaptezeci și șapte de ani. A lăsat comunității multă știință și o cale puternică. Allah să aibă milă de el și să îl răsplătească cu bine pentru ceea ce a făcut pentru musulmani.

Conduita învățatului și a celui care învață

Folosul și rodul științei sunt punerea ei în practică. Pentru cel care nu lucrează potrivit celor pe care le știe, știința devine o povară și o dovadă împotriva sa în Ziua Învierii. Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, a spus:

والقرآن حجة لك أو عليك

„Coranul este o dovadă în favoarea ta ori împotriva ta."
Cuvintele Profetului despre folosul științei

Învățatul și cel care învață au fiecare reguli de conduită pe care se cuvine să le respecte. Unele le sunt comune, iar altele privesc numai pe unul dintre ei.

Regulile comune

1. Sinceritatea intenției față de Allah: prin învățare și predare să urmărească apropierea de Allah, păstrarea și răspândirea Legii Sale și îndepărtarea neștiinței de la sine și de la comunitate. Cel care urmărește prin învățarea științei religioase un avantaj lumesc se expune pedepsei. Într-un hadith, Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, a spus:

من تعلم علما مما يبتغى به وجه الله لا يتعلمه إلا ليصيب به عرضا من الدنيا لم يجد عرف الجنة يوم القيامة

„Cine învață o știință prin care se urmărește Fața lui Allah, învățând-o numai pentru a obține un câștig lumesc, nu va simți mireasma Paradisului în Ziua Învierii."

Relatat de Aḥmad, Abū Dāwūd și Ibn Mājah; ʿarf înseamnă mireasmă

S-a relatat de la el și că a spus:

من طلب العلم ليجاري به العلماء أو ليماري به السفهاء أو يصرف به وجوه الناس إليه أدخله الله النار

„Cine caută știința pentru a se întrece cu învățații, pentru a se certa cu cei nechibzuiți ori pentru a atrage privirile oamenilor către sine, Allah îl va introduce în Foc."

Relatat de al-Tirmidhī

2. Punerea în practică a ceea ce cunoaște. Celui care lucrează potrivit științei sale, Allah îi lasă moștenire o știință pe care nu o cunoștea. Allah Preaînaltul a spus:

﴿وَٱلَّذِينَ ٱهۡتَدَوۡاْ زَادَهُمۡ هُدٗى وَءَاتَىٰهُمۡ تَقۡوَىٰهُمۡ﴾

„Iar pe cei care au urmat calea cea dreaptă, El i-a sporit în călăuzire și le-a dăruit evlavia lor."

Coran · Muḥammad 47:17

Celui care nu pune în practică ceea ce știe i se poate lua ceea ce cunoaște, potrivit cuvintelor lui Allah Preaînaltul:

ﷺ

﴿فَبِمَا نَقۡضِهِم مِّيثَٰقَهُمۡ لَعَنَّٰهُمۡ وَجَعَلۡنَا قُلُوبَهُمۡ قَٰسِيَةٗۖ

لا

يُحَرِّفُونَ ٱلۡكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِۦ وَنَسُواْ حَظّٗا مِّمَّا ذُكِّرُواْ بِهِۦ﴾

„Pentru încălcarea legământului lor, i-am blestemat și le-am făcut inimile împietrite. Ei schimbă cuvintele de la locurile lor și au uitat o parte din ceea ce li s-a amintit."

Coran · al-Mā'idah 5:13

3. Dobândirea trăsăturilor alese: demnitate, conduită frumoasă, blândețe, binefacere, răbdare în fața răului și celelalte însușiri lăudate de Lege ori de buna cuviință sănătoasă.

4. Evitarea trăsăturilor josnice: vorbirea obscenă, insultele, vătămarea, asprimea, frivolitatea condamnabilă în vorbă și înfățișare și celelalte lucruri osândite de Lege ori de buna cuviință sănătoasă.

Regulile proprii celui care predă

1. Să se străduiască să răspândească știința prin toate mijloacele și să o ofere cu bunăvoință și inimă deschisă celui care o cere, bucurându-se de binefacerea științei și luminii pe care Allah i-a dăruit-o și de faptul că învățătura sa va fi moștenită de la el. Să se păzească cu mare grijă de ascunderea științei atunci când oamenii au nevoie să le fie explicată ori îl întreabă despre ea, luând drept îndrumare hadithul Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui:

من سئل عن علم علمه ثم كتمه ألجم يوم القيامة بلجام من نار

„Cine este întrebat despre o știință pe care o cunoaște, apoi o ascunde, va fi înfrânat în Ziua Învierii cu un frâu de foc."

Relatat de Aḥmad, Abū Dāwūd și al-Tirmidhī

2. Să fie răbdător în fața răului făcut de cei care învață și a purtării lor nepotrivite, pentru a dobândi răsplata celor răbdători și pentru a-i obișnui cu răbdarea și cu suportarea răului din partea oamenilor. Totuși, să îi urmărească prin îndrumare, sfătuire și atenționare înțeleaptă asupra greșelilor, pentru a nu-și pierde autoritatea în ochii lor și a nu i se risipi efortul de a-i învăța.

3. Să fie înaintea elevilor un exemplu al religiei și al caracterului pe care se cuvine să le aibă. Căci profesorul este cea mai puternică pildă pentru elevul său și este oglinda în care i se reflectă religia și caracterul.

4. Să urmeze căile cele mai directe pentru a le transmite elevilor știința și să înlăture ceea ce împiedică aceasta. Să se îngrijească de claritatea exprimării, de explicarea sensului și de sădirea iubirii în inimile lor, astfel încât să îi poată conduce, să îl asculte cu atenție și să răspundă îndrumării sale.

Regulile proprii celui care învață

1. Să depună efort pentru dobândirea științei, căci știința nu se obține prin odihna trupului. Să urmeze toate căile care duc la ea. Într-un hadith, Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra lui, a spus:

من سلك طريقا يلتمس فيه علما سهل الله له به طريقا إلى الجنة

„Cine pornește pe un drum căutând știință, Allah îi ușurează prin aceasta un drum către Paradis."

Relatat de Muslim

2. Să înceapă cu ceea ce este mai important, apoi cu ceea ce îi urmează ca importanță, dintre științele de care are nevoie în religia și în viața sa lumească. Aceasta ține de înțelepciune:

﴿وَمَن يُؤْتَ ٱلْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِىَ خَيْرًا كَثِيرًا ۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّآ أُو۟لُوا۟ ٱلْأَلْبَٰبِ﴾

„Celui căruia i s-a dăruit înțelepciunea i s-a dăruit mult bine. Dar nu iau aminte decât cei înzestrați cu minte."

Coran · al-Baqarah 2:269

3. Să fie smerit în căutarea științei și să nu socotească mai prejos de demnitatea sa să învețe ceva folositor de la orice persoană. Smerenia pentru știință este înălțare, iar umilința în căutarea ei este cinste. Câte persoane nu sunt mai prejos decât tine în știință, în ansamblu, dar cunosc într-o anumită chestiune ceva ce tu nu cunoști!

4. Să cinstească și să respecte profesorul așa cum i se cuvine. Învățatul care îi dorește binele este asemenea unui tată care îi hrănește sufletul și inima cu știință și credință. Este dreptul său ca elevul să îl cinstească și să îl respecte potrivit rangului său, fără

exagerare și fără neglijență, punându-i întrebări ca unul care învață și caută îndrumare, nu ca unul care provoacă ori se arată arogant. Să suporte răceala, asprimea ori mustrarea care pot veni de la profesorul său; acesta poate fi afectat de împrejurări exterioare și poate să nu suporte de la elev ceea ce ar suporta într-o stare de liniște și seninătate.

5. Să se îngrijească de recapitulare, de însușirea precisă a celor învățate și de păstrarea lor în memorie ori în scris, căci omul este supus uitării.

Dacă nu se îngrijește de acestea, va uita ceea ce a învățat, iar învățătura se va pierde pentru el. S-a spus:

العلم صيد والكتابة قيده قيد صيودك بالحبال الواثقة

فمن الحماقة أن تصيد غزالة وتتركها بين الخلائق طالقة

„Știința este un vânat, iar scrisul legătura lui; leagă-ți vânatul cu funii trainice.
Este o nechibzuință să prinzi o gazelă și să o lași liberă printre oameni.”

Două versuri despre păstrarea științei

Să își păzească cu grijă cărțile de pierdere și să le ferească de deteriorare, căci ele sunt comoara sa în timpul vieții și locul la care se întoarce când are nevoie.

Aici se încheie partea a doua a cărții Terminologia hadithului, care cuprinde programa celui de-al doilea an de liceu din institutele de învățământ religios.

Cartea a fost încheiată de autorul ei, Muḥammad Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn, joi, în ziua de șaisprezece a lunii Rabīʿ al-Thānī, în anul 1396 H — o mie trei sute nouăzeci și șase. Lauda este a lui Allah, prin a Cărui binefacere se împlinesc faptele bune. Pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra Profetului nostru Muḥammad, asupra familiei sale, a Companionilor și a celor care îi urmează în bine, în toate vremurile. Amin.

Glosar

āḥād الآحاد
Relatare ale cărei căi nu ating nivelul mutawātir.
mutawātir المتواتر
Relatare transmisă de un număr mare de persoane despre care, în mod obișnuit, nu se poate presupune o înțelegere asupra minciunii.
isnād الإسناد
Lanțul transmițătorilor unei relatări.
matn المتن
Textul relatării, deosebit de lanțul transmiterii.
ṣaḥīḥ الصحيح
Hadith care îndeplinește condițiile de autenticitate prezentate în carte.
ḥasan الحسن
Categorie acceptată a hadithului, ale cărei condiții sunt explicate în carte.
marfūʿ المرفوع
Ceea ce îi este atribuit Profetului în mod explicit ori are statutul acestei atribuiri.
mawqūf الموقوف
Ceea ce îi este atribuit unui Companion și nu are statut de marfūʿ.
maqṭūʿ المقطوع
Ceea ce îi este atribuit unui tābiʿī ori unei persoane din generațiile următoare.
mursal المرسل
Una dintre formele relatării cu lanț întrerupt, definită în partea întâi.

tadlīs التدليس

Prezentarea lanțului într-un fel care lasă impresia că este superior celui real.

idrāj الإدراج

Inserarea în hadith a cuvintelor unui transmițător fără precizarea acesteia.

jarḥ الجرح

Criticarea unui transmițător printr-un motiv care impune respingerea relatării sale.

taʿdīl التعديل

Validarea unui transmițător printr-o însușire care impune acceptarea relatării sale.

ijāzah الإجازة

Permisiunea unui învățător de a relata de la el.

musalsal المسلسل

Relatare ai cărei transmițători repetă o anumită însușire sau formă de transmitere.

tābiʿī التابعي

Cel care s-a întâlnit cu un Companion ca musulman și a murit în această credință.

kunyah الكنية

Nume de adresare care începe de regulă cu Abū sau Umm.

Bibliografie

1. Muḥammad ibn Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn, Muṣṭalaḥ al-ḥadīth. Maktabat al-ʿIlm, Cairo, ediția I, 1415 H/1994.

2. Coranul. Text arab: Tanzil Project, Uthmani 1.1, CC BY 3.0. https://tanzil.net

3. Al-Bukhārī, al-Jāmiʿ al-ṣaḥīḥ.

4. Muslim ibn al-Ḥajjāj, al-Ṣaḥīḥ.

5. Al-Nasāʾī, al-Mujtabā (al-Sunan al-ṣughrā).

6. Abū Dāwūd, al-Sunan.

7. Al-Tirmidhī, al-Jāmiʿ (al-Sunan).

8. Ibn Mājah, al-Sunan.

9. Aḥmad ibn Ḥanbal, al-Musnad.

10. Mālik ibn Anas, al-Muwaṭṭaʾ.

11. Ibn Ḥajar al-ʿAsqalānī, Fatḥ al-bārī și introducerea sa.

12. Al-ʿIrāqī, comentariul la Alfiyyah privind terminologia hadithului.

Indice

Abū Dāwūd 7, 22, 70, 71, 72, 74, 76, 79, 81
āḥād 2, 4, 5, 8
Aḥmad ibn Ḥanbal 32, 52, 72, 77, 78
al-Bukhārī 5, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 33, 34, 47, 50, 52, 53, 54, 60, 61, 65, 66, 68, 69, 70, 72, 74
al-Nasāʾī 65, 70, 71, 74
al-Tirmidhī 7, 8, 12, 65, 70, 72, 73, 74, 79, 81
hadith qudsī 1
ḥasan 5, 6, 7, 8, 12, 13, 15, 49, 57, 71, 72, 74, 76
Ibn Mājah 65, 74, 75, 79
idrāj 19
ijāzah 54, 56
isnād 15, 49, 50
jarḥ 33, 34, 36, 37
maqṭūʿ 38, 44
marfūʿ 38, 40, 41, 43, 44
mawqūf 38, 40, 41, 44
muḍṭarib 16, 17
mukhaḍram 48
musalsal 52, 53
Muslim 5, 10, 11, 12, 15, 16, 22, 28, 33, 47, 48, 57, 61, 62, 65, 67, 68, 69, 70, 72, 82
mutawātir iii, 2, 3, 4
ṣaḥīḥ 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 53, 54, 57, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 75
tadlīs 10, 15, 16
taʿdīl 33, 35, 36, 37

Cules cu Libertinus Serif și Amiri. Institutul Tawhid.

ȘTIINȚELE SUNNEI

Terminologia hadithului

O introducere în cunoașterea relatărilor profetice.

Cum se deosebesc relatările acceptate de cele respinse? Ce înseamnă un lanț continuu și care sunt însușirile transmițătorilor? Autorul explică termenii fundamentali, metodele transmiterii, cele șase culegeri de bază și conduita învățatului și a celui care învață.

INSTITUTUL TAWHID

tawhid.ro